

De Saambinder

Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

donderdag 13 december 2012

MEDITATIE

God mijn Zaligmaker

Maria, een jonge vrouw nog, heeft een bezoek gekregen van de engel Gabriël. Ze is begenadigde genoemd. De Heere is met haar en ze is gezegend onder de vrouwen. Is er groter boodschap denkbaar?

Toch heeft Maria gevreesd. Want hoe kan de Heere toch met haar zijn? Het kan alleen in Hem Die komen zal en uit haar geboren zal worden. Zijn Naam zal geheten worden Jezus, want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden. Hij zal dat kunnen als waarachtig God. Hij zal de Zoon van de Allerhoogste genaamd worden. Zo zal Hij ook door Zijn volk worden herkend en erkend. Aan Hem zal ook de troon van Zijn vader David gegeven worden. Hij zal waarachtig mens zijn uit het huis en geslacht van David, ja meer, Hij zal als Koning heersen! De zekerheid van Zijn werk van zalig maken wordt reeds vóór Zijn geboorte benoemd.

Inhoud

- 1 God mijn Zaligmaker
- 2 Vier evangelisten, één evangelie
- 3 Een psalm, een lied: Psalm 145 (49)
- 4 Comrie onder vuur (4)
- 5 Promotie ds. IJsselstein
- 6 Het net uitwerpen in Emmen
- 7 Even maar...
- 8 O Theófilus
- 10 Kerk en secularisatie
- 11 Gedichten van 'meester Droogers'
- 12 Boekennieuws
- 12 Kerknieuws
- 13 Berichten
- 14 Kerkdiensten

91e jaargang

Nr. 11

En Maria zeide: Mijn ziel maakt groot den Heere, en mijn geest verheugt zich in God mijn Zaligmaker.

Lukas 1:46-47

Dit alles is voor Maria zo groot dat ze gaat vragen hoe dat toch zal zijn. De Heilige Geest zal haar overschaduw. Het Heilige dat uit haar geboren zal worden, zal Gods Zoon genaamd worden, zo klinkt het nog een keer. En als teken krijgt Maria daarbij dat Elisabet, haar nicht, ook bevrucht is met een zoon in haar ouderdom. En dat terwijl Elisabet onvruchtbaar genoemd was. Want geen ding zal bij God onmogelijk zijn.

Het is na de ontmoeting met deze vrouw dat Maria gaat uitspreken wat in bovengenoemde tekst is verwoord. Elisabet, vervuld met de Heilige Geest, heeft uitgeroepen wat de engel haar ook heeft gezegd. Wat mocht het Woord tot haar ziel gesproken, bevestigd worden. En de dingen die haar van de Heere gezegd zijn, zullen volbracht worden. En dáár klinkt het: "Mijn ziel maakt groot den Heere". Wanneer we dit zo in het verband lezen, moet deze Naam 'Heere' slaan op Hem Die gezegd heeft dat zij een Zoon zal baren. In de volgende tekst noemt zij deze Heere: God mijn Zaligmaker. Dit zegt zij met haar ziel, haar inwendig gemoed, en met haar geest, wat meer ziet op gedachten. Zij zegt het met heel haar wezen: deze Heere is God mijn Zaligmaker! Dat is toch wel wonderlijk. Hier benoemt ze niet in eerste instantie het Kind dat gebo-

ren zal worden, maar de Heere, Die het Kind geboren zal doen worden als haar Zaligmaker!

Dit heilgeheim kan eigenlijk alleen verklaard worden vanuit die diepe zielsbegeerte van dit kind van God: de eer van Zijn Naam. Dat heeft de Heere in haar ziel gelegd. Ze roemt en prijst Hem op het hoogste, zo zegt kanttekening 52. Dat heeft ze in Gods Woord gevonden. Hoewel dit gedeelte uit Lukas 1 enige gelijkenis heeft met de 'lofzang' van Hanna, zijn het toch vooral gedeelten uit de Psalmen die Maria hier op de lippen neemt. Zo klinkt in Psalm 31:8 "Ik zal mij verheugen en verblijden in Uw goedertierenheid, omdat Gij mijn ellende hebt aangezien, en mijn ziel in benauwdheden gekend." Dat laatste hoort er ook zo bij: "omdat Gij mijn ellende hebt aangezien". Hier in Lukas 1:48 wordt dat de nederheid genoemd. Kanttekening 53 zegt: dat is de nederige en slechte (eenvoudige) staat. Maria heeft Godskennis en zelfkennis verkregen. Uit haar vrezen, eerder in dit hoofdstuk benoemd, blijkt ook hoe ze heeft leren beven voor Gods heerlijkheid. Wat wordt zalig worden dan onmogelijk! Wat is daar de vraag levend: hóe komt God toch aan Zijn eer? Hoe zullen Zijn deugden worden verhoogd? Zalig worden buiten de verheerlijking van Gods recht kán en wil Sion niet meer. Het is de staat van nederheid. Later spreekt ze ook van hongerigen. Dan mag de Heere doen wat Hem behaagt. Nu heeft déze jonge vrouw gehoord van de geboorte van een Ander, Die Zaligmaker genoemd zal worden. Hij Die brengen zal van het grootste kwaad, de zonde en ellendestaat, tot het hoogste goed, Gods gunst en gemeenschap. "Gij begenadigde", zo is tot haar gezegd, o het kan alleen in Hem Die Gods Zoon is en blijft en de ware menselijke natuur aanneemt. In dat Woord der belofte krijgt Sion verwachting. Dan kan het zonder dat Kindeke niet meer.

Toch wachtte het uitbreken van haar 'zingen' nog. Het vervullen van de belofte is immers zo onmogelijk? De Heere heeft gezegd dat wat bij men-

sen onmogelijk is, mogelijk is bij God! Nee, Maria kan niet voor de vervulling van deze belofte zorgen, dat kan God de Heere alleen. En dát is nu juist bevestigd bij Elisabet. Dát doet Maria nu ook 'zingen'. Nu heeft ze gehoord: God zál aan Zijn eer komen, omdat Hij zal zorgen voor het geschieden van datgene wat Hij gesproken heeft. Daarom zegt ze: "Mijn ziel maakt groot den Heere!" Dan kan de Kerk de vervulling aan déze Heere, Die het gesproken heeft, overlaten. De dienstmaagd beleeft: mij geschiede naar Uw woord.

Haar geest verheugt zich in God *haar* Zaligmaker. Wonderlijk is dat, want het Kind, de Zaligmaker, is nog niet geboren! Het is nog de verwachtings-tijd. Toch zegt ze reeds: "God mijn Zaligmaker". In het vervolg spreekt ze ook in deze zin, bijvoorbeeld in vers 49: "Want grote dingen *heeft* aan mij gedaan Hij Die machtig is, en heilig is Zijn Naam." In het woord der belofte is de zaak van zalig maken als tegenwoordig. Dan kunnen de ziel en de geest opspringen van vreugde. Daar wordt de mogelijkheid van zalig worden als tegenwoordig gezien én tegelijk helemaal bij God de Heere gelaten. Zo zegt Maria dat: God mijn Zaligmaker. Hij is het alleen die Mij zalig maakt. Daar is het eenzijdige Gods-werk geen aanstoot, maar bron van

vertrouwing. Ze beleeft dat omdat Hij de nederheid Zijner dienstmaagd heeft aangezien. Hier ziet dat woordje 'aangezien' op het zien in gunst. De bron ligt in God, niet in haar. O, als de Heere toch ziet buiten Christus, dan is er alleen een vertoord aangezicht. Wanneer de Heere in het woord der belofte spreekt van zalig maken in een Ander, wendt Hij Zijn aangezicht in gunst. Hij ziet neer op de nederige staat uit innerlijk ontfermen.

En toch, de Zaligmaker Zelf moet nog komen. Straks zal deze jonge vrouw het Kindeke in de armen ontvangen: hongerigen met goederen vervuld. Voor iemand die sterven moet als hij niet wordt verzadigd met dit Kind en Zijn goederen, wordt zo waar wat de Heere gesproken heeft: Hij, de God Die Zaligmaker is, Die de weg heeft uitgedacht in een Ander, de Zaligmaker, maakt het eeuwig waar. Dat mag straks worden gezien. Dan ziet Maria wat haar in het Woord was voorzeggd en zal ze zich niet afvragen: zou Hij het wel zijn. In het aangezicht van Christus wordt Gods vriendelijk aangezicht gezien. Daar komt God weer aan Zijn eer in dat Kindeke en de arme, hongerige zondaar aan de zaligheid om Zij-nentwil. In dat Kind komt openbaar: God mijn Zaligmaker!

Barneveld,

ds. D. de Wit

De Joden een Jood

Inderdaad, er is maar één evangelie. Ook maar één Kerstevangelie, hoe-wel beschreven door vier verschillende evangelisten. Die evangelisten schreven hun boek ieder met een eigen bedoeling, ieder aan een andere lezersgroep, ieder met een eigen stijl en invalshoek, maar állen door Gods Geest geïnspireerd.

Daar is *Mattheüs*, die zijn geschrift begint met het 'boek des geslachts van Jezus Christus'. Door heel het boek heen is duidelijk dat Mattheüs voor Jóden schrijft en dat het een van zijn oogmerken is om het oude bondsvolk uit de *Schriften* ervan te overtuigen dat Jezus de lang beloofde Christus (Messias) is. Let er maar eens op hoe vaak hij woorden gebruikt als: "Toen is vervuld geworden hetgeen gesproken is door de profeet, zeggende...". Mattheüs begint zijn geslachtsregister van Christus dan ook bij Abraham!

Over de geboorte van de Zaligmaker is de eerste evangelist heel summier: hij stipt het slechts aan in het laatste vers van het eerste hoofdstuk. Opvallend is de grote plaats die Jozef, de man van Maria, in zijn beschrijving inneemt. Wel heeft Levi, de voormalige tollenaar uit Kapernaüm, enkele geschiedenissen beschreven die geen van de andere evangelisten hebben, zoals die van de wijzen uit het oosten.

De meest beknopte

Markus heeft het kortste boek geschreven. We laten nu de moeilijke vraag maar rusten wie van de evangelisten als éérste heeft geschreven en welke onderlinge afhankelijkheid er eventueel tussen hen heeft bestaan, het zogenaamde 'synoptisch vraagstuk'. Velen hebben daarover geschreven en weinigen hebben de zaak eenvoudiger gemaakt.

De vier evangelisten

Vier evangelisten, één evangelie

Sommigen vonden hem wat ouderwets. Hij hamerde altijd zo op het grondige kennen van de bijbelse geschiedenis en van de geloofsleer. 'Leren moet je', sprak hij dan. 'Je zult er nooit spijt van hebben!' En omdat het uit het hoofd leren in de tijd waarin hij catechisatie gaf wat uit de mode was geraakt, vond men hem soms ouderwets. Hij had ook van die vaste vragen. De oudere catechisanten wisten inmiddels de antwoorden wel, maar de nieuwelingen gleden nog wel eens uit. Eén van die vragen was: 'Hoeveel evangeliën zijn er?' Wee de catechisant die 'vier' zei! Want er is maar één evangelie, beschreven door vier evangelisten.

Misschien glimlacht u hier een beetje om; misschien vindt u het wat spitsvondig. Toch zit er een diepe en treffende kern van waarheid in. Over enkele dagen hopen we het Kerstfeest weer te gedenken. Mocht het zijn in geest en in waarheid, eenvoudig en zoals de Heere wil dat wij het gedenken. Dan zal dat gedenken altijd gericht zijn op en geleid worden door het Woord, door de Heilige Schrift. Arme mens, die daar geen weet van heeft! Dan moeten we het met wat anders doen. Wat zijn we als volk en kerken toch jammerlijk ontzonken aan de eenvoudige en bijbelse boodschap van het vleesgeworden Woord.

Psalm 145

Markus schrijft over de geboorte van de Zaligmaker eigenlijk niets. Hij zet zijn beschrijving van het evangelie in bij het optreden van Johannes de Doper en bij de daarop volgende doop van de Heere Jezus. Er zal dan ook met de kerstdagen niet zo vaak uit het boek van de tweede evangelist worden gepreikt. Betekent dit dat Markus geen Kerstevangelie vermeldt? O nee. Alleen op een geheel eigen wijze. Wie Markus 10:45 opslaat, begrijpt wat ik bedoel.

De dokter

Lukas, die óók een geslachtsregister van de Heere Jezus geeft, doet het juist andersom als Mattheüs: hij begint bij Jozef en gaat terug tot Adam, de vader van de mensheid. Lukas, de dokter uit Antiochië, schreef zijn boek dan ook niet voor Joden, maar voor een voorname man, Theófilus genaamd, bij wie sprake was van een warme en levende belangstelling voor de dingen die het Koninkrijk Gods aangaan. Het is juist Lukas geweest, de enige niet-Jood onder de vier evangelisten, die op een uiterst nauwkeurige wijze de geschiedenis van de geboorte van de Zaligmaker heeft beschreven.

Wat zien we hier treffend dat de inspiratie van de bijbelschrijvers door Gods Geest *organisch* is geweest, dat wil zeggen dat de Heilige Geest hun karakter, aanleg en talenten bij het te boek stellen van de Godsopenbaring niet heeft uitgeschakeld, maar juist gebruikt en geheiligd!

Een goede arts is nauwgezet. Wel, dat was Lukas ook. Hij heeft alles 'van voren aan naarstiglijk onderzocht'. Ik vermoed dat hij veel vraaggesprekken heeft gehouden met mensen die nog wisten van de wondere dingen die in het gebergte van Judea en in de landstreek van Efratha waren gebeurd. Daar hebben wij middellijkerwijs het schone en toch zo sobere Kerstevangelie van Lukas 2 aan te danken.

De adelaar

En *Johannes*? De vissersman uit de buurt van de Zee van Galilea, de ongeletterde zoon van Zebedeüs en Salome, blijkt de 'adelaar' onder de evangelisten te zijn! Wat nemen zijn gedachten een hoge vlucht! Ja, ook hij schrijft zijn Kerstevangelie. Maar hij begint niet in Nazareth of in Bethlehem. Johannes begint zijn op hoge leeftijd geschreven boek in... de eeuwigheid!

Van het *Woord* spreekt hij. Zo noemt hij de Zaligmaker. Waarom die opmerkelijke aanduiding? Het Griekse

'Te allen dagen zal ik u loven, en Uw Naam prijzen in eeuwigheid en altoos.'

Psalm 145:2

David prijst hier de Heere. Hij roemt Zijn grootheid, mogendheid, heerlijkheid en daden. Ook de andere deugden van God maakt hij groot. De goedheid des Heeren kan hij niet klein krijgen. Hij bezingt ook Zijn gerechtigheid en barmhartigheid. Het Koninkrijk Gods is er en zal eeuwig blijven. Gods zorg is over alle schepselen, maar in het bijzonder over degenen die hem vrezen en aanroepen.

Als David deze lofpsalm zingt zal hijzelf de heerlijkheid van zijn koningschap hebben ervaren. Hij kijkt echter niet naar hetgeen hij bereikt heeft, maar hij wijst op God. De Naam des Heeren moet eeuwig de eer ontvangen. Om jaloers op te worden. Wat is het een voorrecht als het niet meer over onszelf gaat, maar dat de Heere in het middelpunt staat. Onze eigen naam is dan niet meer het belangrijkste, maar de Naam des Heeren.

Als we dit mogen beoefenen, hebben we *kennis* gekregen van God. We hebben geleerd Wie Hij is. De deugden van God worden bij aanvang gekend. De Heilige Geest leert en onderwijst. We krijgen kennis van onszelf. Maar ook wordt er kennis ontvangen over de God vol majesteit. Heeft u zo groot op God leren zien? Zijn de deugden Gods u dierbaar geworden? Wat betekent Gods gerechtigheid en liefde voor ons? Deze vragen moeten een antwoord krijgen tussen God en onze ziel.

David mag zien op de grootheid Gods. Dat heeft de Heere hem geleerd. Maar dan kan een lofzang niet achterwege blijven. Dan mag hij beantwoorden aan het doel waartoe de Heere ons geschapen heeft. Is dit de diepste begeerte van onze ziel? God groot te maken, Zijn Naam te verheerlijken?

David ontvangt door genade de lofzang uit God. Maar dan zijn zijn woorden ook tot eer van God.

In verwondering mag hij ook zien op de grote werken van de Heere. Hij zorgt voor Zijn schepselen. Zij mogen Gods gaven ontvangen op Zijn tijd. 'Aller ogen wachten op U, en Gij geeft hun hun spijze te zijner tijd' (vers 15). Dit wonder moet ook gezien worden voor het natuurlijke leven. Calvijn schrijft: 'Want indien Hij al zijn goederen tegelijk uitdeelde, dan zou het zeer ongerieflijk zijn ze te ontvangen; daarom verdient dit 'te zijner tijd' in de jaarlijkse oogst van vruchten en levensmiddelen niet weinig lof'.

Hoeveel te meer lof moet de Heere ontvangen voor Zijn geestelijke gaven!

Poortugaal, ds. C. Neele

woord *Logos* heeft een dubbele betekenis, eigenlijk net als ons woord *rede*. Ons verstand wordt onze rede genoemd, maar ook onze woorden, waarmee we uitdrukking geven aan wat ons verstand denkt, noemen we een rede. Zó, aldus onze kanttekenaren, wordt Christus het Woord genoemd, omdat Hij niet alleen de Wijsheid des Vaders is, maar ook omdat de Vader door Hem de verborgen raad van onze zaligheid heeft geopenbaard. Is dat niet treffend?

Zo schrijft de 'zoon des donders' op een geheel eigen wijze het Kerstevangelie: 'En het Woord is vlees geworden, en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als des Eniggeborenen van den Vader), vol van genade en waarheid'.

En toch één

Vier, en toch één. Vier wat aard, karakter en bekwaamheid betreft geheel verschillende mensen schreven ook áán verschillende mensen op hun ei-

gen en karakteristieke wijze het evangelie van de geboorte van Jezus Christus. En dit is het wonder van het werk van Gods Geest, dat het één evangelie is geworden.

Een even groot wonder is het intussen dat dit éne Kerstevangelie, wanneer het zijn persoonlijke toepassing krijgt in de harten van mensenkinderen, hoe verschillend ook van huidskleur, leeftijd, maatschappelijke staat, verstandelijke vermogens en karakter, ook op één en dezelfde wijze wordt ervaren, namelijk als een nooit te bevatten wonder voor een doodschuldig menskind. Ieder die dit te beurt mag vallen, zal zeggen: 'Er was voor Hem bij mij geen plaats, hoewel er voor de hele wereld plaats was in mijn hart. Maar nu is dit het wonder, dat Hij gekomen is, tóch gekomen, hoewel ik nooit om Hem vroeg.' Zonder de beleving van dit wonder gaan wij nooit iets van het Kerstfeest verstaan.

Capelle a/d IJssel, ds. A. Moerkerken

4

Comrie onder vuur

Filosofische begrippen leiden volgens ds. Kort af van Gods Woord

Comries spreken over het geloof is voor velen tot onderwijs geweest. Maar ook kwam er kritiek op deze predikant. Hij zou de filosofie een te grote plaats hebben gegeven in zijn denken over het geloof. Ds. Kort, die een boek schreef over wedergeboorte en geloof, is deze mening ook toegeedaan. Volgens hem leende Comrie teveel van de heidense filosoof Aristoteles. Dit ten koste van de eenvoud van Gods Woord. In dit artikel willen we nagaan of deze kritiek terecht is.

We herinneren ons wat het kernbezwaar is dat ds. Kort tegen Comrie heeft. Comrie maakt onderscheid tussen de gave (de hebbelijkheid) en de werkzaamheden (dadelijkheid) van het geloof. Dit doet Comrie op zo'n wijze dat hij van geestelijk leven spreekt, ook als het niet gekomen is tot een bewuste geloofsvereniging met Christus.

Dit kernbezwaar van ds. Kort treft niet alleen Comrie, maar ook de prediking

binnen de (Oud) Gereformeerde Gemeenten (in Nederland). Juist daarom is het goed om stil te staan bij het boek van de oud-gereformeerde predikant.

Scholastiek

Volgens ds. Kort heeft Comrie teveel gesteund op de filosofie en is hij daardoor afgeweken van Gods Woord en de geschriften van de reformatoren. Nu is ook deze kritiek niet nieuw. Bovendien treft ze niet alleen Comrie, maar de hoofdstroom van de gereformeerde theologie uit de zeventiende en achttiende eeuw. Met het gebruik van termen uit de filosofie was Comrie daarom geen buitenbeentje, maar ging hij in het spoor van de theologiebeoefening in zijn dagen. We hebben het dan over de zogeheten 'scholastieke methode'. Om het boek van ds. Kort te begrijpen en zijn kritiek te weerleggen, moeten we hier eerst iets over zeggen.

De generaties na de Reformatie gingen voort met het doordenken van de

leer van Gods Woord. Dit was nodig omdat er ook dwalingen opkwamen. Deze dwalingen dwongen de gereformeerde theologen om de geloofsleer zorgvuldig te formuleren. Helderheid en een ordelijke opbouw zijn daarvoor belangrijk.

Verschillende filosofische onderscheidingen bleken behulpzaam te zijn voor het onderwijs in de theologie aan de academies, waar predikanten hun opleiding kregen. Vooral het begrippenmateriaal van de Griekse filosoof Aristoteles bleek geschikt te zijn om zaken uit de geloofsleer nader uit te leggen. Bekend is de methode van de sluitrede (het syllogisme). Uit twee stellingen wordt dan een conclusie afgeleid.

Deze manier van spreken klinkt ook wel door in preken van oudvaders. Als Gods Woord de vruchten noemt van het ware geloof (stelling 1) en ik tref die vruchten aan in mijn hart of leven (stelling 2), dan mag ik (in verwondering!) de gevolgtrekking maken dat ik het ware geloof bezit. Met behulp van een filosofische onderscheiding wordt onder woorden gebracht wat antwoord 86 van de Heidelbergse Catechismus verwoordt. Met andere woorden: de filosofie voegt inhoudelijk niets toe aan dit antwoord, maar is dienstbaar om het op een andere wijze te verwoorden.

Algemeen aanvaard

De scholastieke methode van theologie beoefenen, was algemeen aanvaard in de zeventiende en achttiende eeuw. Niet alleen gereformeerden, maar ook lutheranen en rooms-katholieken gebruikten deze methode. Ondertussen kwamen deze stromingen inhoudelijk tot verschillende omschrijvingen van de geloofsleer. Dat is te begrijpen. De scholastieke methode immers is slechts een manier waarop het calvinistische of lutheraanse geloof werd verwoord. Het gaat om de vorm waarin de geloofsleer wordt verklaard en onderwezen en niet over de inhoud ervan. Die inhoud wordt bepaald door Gods Woord en wordt samengevat in de belijdenisgeschriften.

Toen de Synode van Dordrecht (1618-1619) de Dordtse Leerregels opstelde, betekende dit geen afsluiting van de bezinning over verkiezing, verzoening, wedergeboorte, geloof en volharding. Integendeel, er was juist een stimulans om er verder over na te denken. Ook hiervoor werd gebruik gemaakt van filosofische begrippen. Een bekend en zeer invloedrijk theo-

loog in die dagen was Gisbertus Voetius. Inhoudelijk was hij overtuigd gereformeerd. Wat de vormgeving betreft sloot hij in zijn onderwijs aan de Utrechtse academie volop aan bij de scholastieke methode. Zo vormde hij twee generaties predikanten in de Nederlandse kerk.

Overigens moeten we nu niet het idee krijgen dat Comrie en andere oudvaders op een filosofische wijze gingen preken. Wie hun preken leest, weet beter. 'Wij hebben de eenvoudigheid des Evangelies zoeken te behartigen, nooit de gemeente met windrige wijsheid zoeken op te bouwen', zo schrijft hij in de voorrede op zijn boek "Eigenschappen des geloofs". Zijn eigen vrouw spoorde Comrie ook voortdurend aan om niet te preken boven het bevattingsvermogen van de dorpelingen in Woubrugge. Die raad heeft Comrie ter harte genomen. Maar in de verdediging van de gereformeerde leer tegen allerlei dwalingen gebruikte Comrie ook filosofische begrippen die hij van zijn leermeesters aan de academie van Groningen en Leiden had opgedaan.

Derde weg

In zijn boek uit ds. Kort ondertussen scherpe kritiek op Alexander Comrie. Met zijn "filosofische embryotheologie" zou hij *inhoudelijk* afgeweken zijn van de eenvoud van Gods Woord en de reformatoren. Na het voorafgaande zal duidelijk zijn dat dit verwijt niet steekhoudend is en te kort door de bocht is. Het gebruik van de scholastieke methode op zichzelf maakt een opvatting niet schriftuurlijk. Maar ook niet onschriftuurlijk.

Ds. Kort gaat ondertussen best ver in zijn veroordeling. Met behulp van de filosofie zou een derde weg geconstrueerd worden. Dat zou zo subtiel gebeuren dat hij toch op de leer van de twee wegen lijkt (blz. 21). Op dit aambeeld hamert ds. Kort bijna het hele boek door. De leer van de rechtvaardigmaking van eeuwigheid zou zelfs zijn oorsprong hebben bij de Griekse filosoof Plato (blz. 91).

Voorzichtig willen we vragen: Slaat de predikant niet door? En ook: Is het verstandig om op deze wijze lezers om de oren te slaan met veroordelingen? Moeten lezers argwanend worden als ze in een oudvader lezen over de sluitrede, louter omdat dit een uitdrukking is, die afkomstig is uit de filosofie van Aristoteles?

Luther

Voor de duidelijkheid, niemand

hoeft een liefhebber te zijn van het gebruik van begrippen uit de filosofie. De geloofsleer kan ze wel missen. Filosofische begrippen hebben zelfs iets gevaarlijks als daarmee de geloofsleer op een erg verstandelijke manier wordt uitgelegd. De onderscheidingen kunnen haarfijn zijn, het inzicht glashelder, terwijl er weinig leven meer in te bespeuren is. Het is te begrijpen dat Luther niets moest hebben van de filosofie uit zijn dagen. Met behulp hiervan was bijna de complete roomse leer opgebouwd, tot in de kleinste details. Maar Luther miste er zijn dierbare Meester in!

Maar, terug naar de kernvraag. Als Comrie een filosofisch begrippenpaar gebruikt als hij onderscheid maakt

tussen de habitus (de hebbelijkheid of de gave) en de actus (de dadelijkheid of de werkzaamheid) van het geloof, heeft hij daarmee *inhoudelijk* iets verwoord dat niet waar en niet bijbels is? Op deze vraag hebben we in het eerste artikel het duidelijke antwoord al gegeven: Nee.

N.a.v. "Wedergeboorte of schijngeboorte", ds. A. Kort; uitg. Tekstservice Vermeulen, Meteren, 2012; 206 blz.; ISBN 978 90 78164 10 4; € 19,50.

(wordt vervolgd)

Middelburg,

ds. J.M.D. de Heer

Promotie ds. IJsselstein

Onze zendingspredikant, broeder ds. J. IJsselstein, promoveerde onlangs aan de Universitas Kristen Papua (UKIP) in Sorong op een exegetische studie naar Psalm 130.

Wij willen hem hiermee van harte feliciteren. De dissertatie werd geschreven in het Indonesisch, hetgeen voor een buitenlander toch een enorme inspanning is. Het proefschrift draagt de titel "Kesediaan Allah Mengampuni Dosa". In het Nederlands is dat: "Gods bereidheid om zonden te vergeven". De conclusie van het onderzoek is dat de gereformeerde uitleg van Psalm 130 recht doet aan de bedoeling van de dichter. In een toelichting zegt de jonge docotor: "De lijn is dat de dichter roept vanuit de diepten van het door de zonde gescheiden zijn van God, tot God, met een beroep

Ds. J. IJsselstein omringt door kinderen.

op Zijn trouw en macht. Hij ziet geen enkele bestaansgrond in zichzelf voor God, maar werpt zich met een gelovig "maar" op Gods bereidheid tot vergeving van zonde en schuld. Die bereidheid ligt vast in het Woord. Bij het geloof van dit kind van God zijn erkennen, belijden, roepen, verwachten, hopen en vrezen onlosmakelijk met elkaar verbonden." Psalm 130 was het levenslied van Luther. Een echte 'paulinische' Psalm, waarin heel zijn hart en leven verklaard lag. Daarom had hij bepaald dat het bij zijn begrafenis bemediteerd en gezongen moest worden. Dit 'hartgrondig gebed van een godzalig mens, zeer beroerd zijnde vanwege zijn zonden, vertrouwende nochtans op Zijn vergeving en vermanende Israël op de Heere te hopen (inleiding erboven in de SV)' zij ook zijn levenslied, zijn 'lied voor onder weg', op weg door de woestijn. Daarom willen we voor de onbekende toekomst onze broeder en zijn vrouw toewensen: 'ik verwacht de HEERE, mijn ziel verwacht en ik hoop op Zijn Woord (vers 5)'. Nu onze broeder binnenkort terugkeert naar ons land en beroepbaar zal zijn wensen we hem van harte een goede ingang in onze gemeenten en hopen we dat hij met zijn gaven dienstbaar mag zijn aan het geheel van de gemeenten. 'Wees stil en weet dat Ik God ben'.

v. A.

Het net uitwerpen in Emmen

Evangelisatiepost Emmen.

Drents sprak de man aan wie evangelist A. Vermeij de weg vroeg. En daar verstond de nieuwe evangelist niets van. Hij was in een andere wereld beland. Zo begon het werk in Emmen, op een mistige maandag, eind 1987. Op 6 december bestond de evangelisatiepost 25 jaar.

Toen ds. D. Hakkenberg, die bijna 30 jaar deel uitmaakte van het Deputaatschap voor de Evangelisatie, in Groningen stond, werd zijn aandacht gevestigd op de geestelijke nood in Zuidoost-Drenthe. De Heere gaf hem te geloven dat daar een evangelisatiepost zou worden geopend. Dat gebeurde met de woorden uit Ezechiël 47:10: 'Ook zal het geschieden, dat er vissers aan dezelve zullen staan, van Engédi aan tot En-eglaim toe; daar zullen plaatsen zijn tot uitspreiding der netten; hun vis zal naar zijn aard wezen als de vis van de Grote Zee, zeer menigvuldig'. Zo zouden er ook in Emmen vissers zijn.

Evangelist Vermeij werkte er twee jaar en negen maanden, waarna hij werd opgeleid tot predikant. Ook voor zijn opvolger, H.J. van den Boogaart, was Emmen het eerste werkveld. Hij bleef er twee jaar en zeven maanden.

Aan de classisvergadering van 19 maart 1992 rapporteerde Van den Boogaart hoe het werk sinds de afgelopen zomer weer ter hand was genomen: 'Er wordt gefolderd, het Johannes-evangelie wordt verspreid, met belangstellenden wordt gesproken op straat of thuis. De diensten, die plaatsvinden in het wijkcentrum 't Brinkenhoes, werden na de vakantieperiode aanvankelijk bezocht door zo'n 10 tot 13 personen.

Inmiddels is dit iets toegenomen tot 18 tot 25 personen. Een catechisatie voor volwassenen is gestart, waaraan zo'n 15 personen deelnemen'. Ook de kinderen ontvingen catechetisch onderwijs.

Ds. Hakkenberg leidde in 1992 een doopdienst op de post. Van den Boogaart begon in dat jaar een catechisatie voor jongeren te houden op maandagavond. Er kwamen er vijf, in de leeftijd 11 tot 16 jaar.

Van scheldpartij tot gesprek

Vanaf november 1992 stond Van den Boogaart met een speciaal voor dit doel gemaakte promotiewagen op twee vaste plaatsen in het centrum van Emmen. De wagen bevatte ook een spreekkamer. 'Vele mensen hebben we met het Woord mogen bereiken', zei de evangelist. 'Vele gesprekken hebben daar plaatsgevonden. Ik herinner me nog een voorval met een jonge man. Scheldend en tierend stond hij voor de wagen. Toen ik hem vroeg waarom hij zo reageerde, kwam het tot een gesprek. Onophoudelijk kwam hij met zijn eigen vragen: Wie is God? Waarom heb ik zoveel teleurstellingen? Wat is geloven? Ik zei: Weet je wat je doet, kom 's zondags eens luisteren'.

Nadat Van den Boogaart naar Alkmaar vertrok, kwam evangelist C. van Drunen per 1 februari 1994 naar Emmen. 'De opkomst varieert van 19 tot 31 personen', schreef hij na anderhalve maand. 'De vaste kern bestaat uit 19 personen'. In de morgendiensten hield Van Drunen een toespraak, 's middags las hij catechismuspreken van ds. A. Hoogerland. Later hield hij tijdens beide samenkomsten een toespraak.

's Maandagsavonds gaf Van Drunen in de beginperiode aan vier catechisanten les; later waren het er meer. Voor de periode maart-september kreeg hij vergunning om straatwerk te verrichten met behulp van de Bijbelwagen. Ook via de Bijbelkring en de schriftelijke Bijbelcursus werden mensen bereikt.

In 1994 werd vrouwenvereniging "Kleine kracht" opgericht. Om de twee weken vergaderden de dames in het huis van de evangelist.

In dat jaar begon Van Drunen ook met evangelisatie in de gevangenis. Zo werden verschillende wegen gezocht om de boodschap uit te dragen. Eind 1996 kreeg de evangelist toestemming Bijbels toe te voegen aan de dertig kerstpakketten voor het personeel van een garagebedrijf.

Teleurstelling en blijdschap

'De contacten met de mensen van de

straat breiden zich uit', meldde Van Drunen begin 1997. 'Dat betekent dat er in diverse gezinnen waar het nog niet eerder werd gedaan en zelfs vreemd was, de Bijbel gelezen wordt. Dat wil nog niet zeggen dat je deze mensen in de kerk hebt.

Teleurstelling: een gezin op straat opgepikt. Daar kwamen goede contacten uit voort. Zelfs de diensten werden bezocht. Gesprekken werden gevoerd. En... met één telefoontje werd het contact verbroken.

Verblijvend: het deputaatschap heeft een kerkgebouwtje aangekocht midden in het centrum van Emmen. Een klein baptistenkerkje met 250 zitplaatsen en 2 vergaderruimten. Het gaat ons niet in de eerste plaats om een kerkje, maar om een vaste locatie van waaruit de werkzaamheden verder kunnen worden uitgebreid. Bijvoorbeeld het kinderevangelisatiewerk. Vele andere mogelijkheden kunnen nu worden benut. In 't Brinkenhoes werd het steeds moeilijker om aan ruimte te komen.

U zult zeggen: Dat kost veel geld. En vragen: Hoe staan de mensen van de evangelisatiepost er tegenover? En leeft het ook bij deze mensen? Wat is het verblijvend te kunnen melden dat die paar mensen een bedrag van f55.000,- bij elkaar hebben gespaard'. Daarom deed de evangelist met vrijmoedigheid een beroep op de offervaardigheid van de gemeenten. Er kwam f 100.000,- aan giften en collecten binnen en de Vrouwenbond schonk na een actie ook f100.000,-.

Mee- en tegenvallers

In november 1998 startte een kinderbijbelclub. In een voormalig make-laarskantoor opende ds. A. Schreuder, voorzitter van het deputaatschap, op 17 mei 2003 inloophuis De Hoeksteen. Zoals Van Drunen nogal eens zei: 'Op het snijpunt van drie werelden, de nette, de uitgaans- en de onderwereld. Maar wie we ook ontmoeten: we hebben allemaal hetzelfde nodig'.

Vervolg op pag. 8.

Even maar...

Heilig evenwicht

Verkiezing en *verantwoordelijkheid*... Het zijn twee begrippen die helaas al voor veel verwarring en verwijdering hebben gezorgd. 'Hoe kun je nu enerzijds vasthouden aan Gods eeuwige besluit van verkiezing en verwerping en anderzijds prediken dat Hij ieder onder de bediening van het genadeverbond laat verkondigen, dat Hij geen lust heeft in zijn dood, maar daarin dat hij zich bekeert en leeft? Wij willen dat zo graag met ons beperkte en verduisterde verstand begrijpen, analyseren, we willen er grip op krijgen. En dat lukt nooit! Het blijft een geheim, een verborgenheid, waarvoor we moeten blijven 'staan'. Liever nog, waaronder we hartelijk hebben te 'buigen'. Laten we in deze tere zaken slechts de Schrift en daarmee geheel overeenstemmend onze belijdenis naspreken. En het daar eenvoudig bij laten...

Wat zegt de Schrift?

In Mattheüs 11:20–30 legt de hoogste Leraar de volle verantwoordelijkheid op de bevoorrechte mensen rond het Meer van Galiléa. Hij vergelijkt hen met de heidense steden Tyrus en Sidon, ja, zelfs met Sodom. Hij durft zeggen: 'Wanneer daar de krachten geschied waren die in u geschied zijn, ze zouden zich bekeerd hebben.' Te midden van zoveel verharding richt Hij daarna in blijdschap Zijn ziel naar Boven met het dankgebed: 'Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en de verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve aan de kinderkens geopenbaard. Ja Vader, want alzo is geweest het welbehagen voor U.' Hij verblijdt Zich innerlijk in de zekerheid van de voortgang van het welbehagen

(zie ook Luk 10:21,22).

En dan? Nadat Hij de volle verantwoordelijkheid voor hun onbekeerlijkheid op de hoorders heeft gelegd en na Zijn blijdschap over het welbehagen, breidt Hij Zijn armen uit en nodigt Hij: 'Komt herwaarts tot Mij, allen die vermoeid en die belast zijt, en Ik zal u rust geven.'

Zó ging de grote Leraar om met: verantwoordelijkheid, welbehagen en nodiging. Deze drie woorden horen bij elkaar. Dat is inderdaad voor de wijzen en verstandigen verborgen. Dit valt niet te beredeneren of te analyseren. Maar de nieuw geboren kleine(!) kinderen weten ervan.

Wat zegt onze belijdenis?

Onze belijdenis zegt dit ook onbevengend met de drie 'woorden': genoegzaamheid (DL II, 3), verkondiging (III,IV, 8) en verkiezing (II, 8). Dus:

- a) De *genoegzaamheid*: Zij spreken over de ruimte in het werk van Christus. In het tweede hoofdstuk gaat het over 'genade door recht', in de Middelaar. Wanneer men spreekt over Zijn verdiensten, horen we: 'Deze dood van de Zoon van God is de enige en volmaakte offerande en genoegdoening voor de zonden, van oneindige kracht en waardigheid, overvloediglijk *genoegzaam* tot verzoening van de zonden der ganse wereld.' Dus in het werk van de Middelaar is geen enkel gebrek en tekort.
- b) De *verkondiging*: Vervolgens horen we in hoofdstuk 3/4: 'Doch zovelen als er door het Evangelie geroepen worden, die worden ernstiglijk geroepen. Want God betoont ernstiglijk

en waarachtiglijk in Zijn Woord, wat Hem aangenaam is, namelijk dat de geroepenen tot Hem komen. Hij belooft ook met ernst allen die tot Hem komen en geloven, de rust der zielen en het eeuwige leven.'

- c) De *verkiezing*: 'Want dit is geweest de gans vrije raad, de genadige wil en het voornemen van God de Vader, dat de levendmakende en zaligmakende kracht van de dierbare dood Zijns Zoons zich uitstrekken zou tot alle uitverkorenen, om die alleen met het rechtvaardigmakende geloof te begiftigen en door ditzelve onfeilbaar tot de zaligheid te brengen... God heeft gewild, dat Christus door het bloed Zijns kruises... die allen en die alleen krachtiglijk zou verlossen, die van eeuwigheid tot de zaligheid verkoren en van de Vader Hem gegeven zijn...'

Hier zien we weer het onbevatte van deze drie begrippen: genoegzaamheid, verkondiging en verkiezing. Dat is voor ons niet iets wat we kunnen begrijpen, maar het is wel iets om te bewonderen. Niet om te bekritisieren, wel om te aanbidden.

Ziet u het heilige goddelijk evenwicht, dat ondoorgrondelijk is? De troost van de verkiezing is echter gelukkig aanbiddelijk wáár! Laten we niet schromen in de prediking deze zaken evenwichtig te verwoorden en te verkondigen. Omdat Jezus dat volmaakt evenwichtig deed en omdat onze vaders het onbevengend deden. Waarom toch óf het één óf het ander brengen? Waarom niet evenwichtig en eerlijk beide?

v. A.

Vervolg van pag. 6.

Tal van vrijwilligers uit Rijssen en andere plaatsen zetten zich in tijdens de folderdagen en in het inloophuis. Sinds 1 mei van dit jaar is ouderling E.A. van 't Hul uit Rijssen-Zuid in deeltijd coördinator van een aantal activiteiten.

Via een spreekuur komt de evangelist tot persoonlijke contacten. Momenteel is er op twee avonden Bijbelstudie: de ene avond in de kerk, de andere avond in het inloophuis. De Bijbelstudie in het inloophuis komt voort uit de oriëntatiecursus 'Wat is de Bijbel?' zegt Van Drunen. 'Het is heel mooi dat die cursus een vaste

groep belangstellenden heeft opgeleverd. Soms zie je dat een deelnemer aan deze Bijbelstudie eens naar een zondagse samenkomst komt. We denken er nu over om weer met een nieuwe groep de oriëntatiecursus te beginnen'.

Er werden in de achterliggende 25 jaar vele contacten gelegd. Soms duurden ze maar heel kort, andere keren langere tijd. Mee- en tegenvallers wisselden elkaar af. Maar bij alle contacten, ook kortstondige, kan iets vanuit de boodschap van Gods Woord worden meegegeven.

Scherpenzeel,

L. Vogelaar

dat Lukas aan hem schreef? Dat de evangelist veronderstelt dat Theófilus veel wist van het Oude Testament en het Joodse godsdienstige leven. Het is dus goed mogelijk dat deze voorname heiden de Joodse godsdienst had aangenomen. Dat hij -zoals ook Lydia en de hoofdmans Cornelius- een godvrezende was en elke sabbat naar een synagoge ging. Toch, een christen was hij daardoor in elk geval niet...

Maar nu lezen we in de deftige aanhef van Lukas' eerste boek dat Theófilus onderwezen was. De evangelist gebruikt het woord *catechiseren*, wat betekent dat iemand mondeling onderwijs geeft over de eerste beginselen van een bepaalde godsdienst. In dit geval in de beginselen van het ware christendom. Theófilus heeft dus christenen ontmoet die hem vertelden over de beloofde Messias en Zijn komst in de wereld. Over Zijn prediking en wondertekens, Zijn lijden, dood, opstanding en hemelvaart. Over Jezus, Die gekomen was om te zoeken en zalig te maken dat verloren was.

Diep was Theófilus er door getroffen. De werken der wet konden hem niet verlossen en hetgeen hij in de synagoge hoorde nam de voortdurende onrust en onvrede niet weg. Maar nu hoorde Hij van een Zaligmaker Die de geheel enige Zaligmaker moest zijn. Die het verlorene nagaat, oproept en thuisbrengt. Hij kon wat Theófilus niet kon.

Is het dan te verwonderen dat Theófilus meer van Hem wilde weten en volkomen zeker wilde zijn van de dingen die hem verteld werden? Hoe gemakkelijk immers kon er iets aan toegevoegd of weggelaten zijn; hoe vaak was er sprake geweest van onnauwkeurigheid en onzuiverheid bij het doorgeven van het Evangelie. Ja, het zou wel een wonder zijn als dat niet gebeurd was. Daarom, Theófilus wilde niets liever dan overreed worden van hetgeen hij had gehoord. Omdat hij zou weten dat het geen kunstig verdichte fabelen waren.

Heeft Theófilus Lukas ontmoet? Of heeft hij hem een brief geschreven met allerlei vragen? Juist aan Lukas omdat ook deze van geboorte een heiden was maar christen was geworden? Het is alles niet van belang. Eén ding is zeker: de Heilige Geest gaf Lukas lust en kracht om voor Theófilus een boek te schrijven. Hij dreef de evangelist en zorgde er voor dat al wat op het perkament kwam te staan

O Theófilus

Naam in twee boeken

'Het eerste boek heb ik gemaakt, o Theófilus, van al hetgeen dat Jezus begonnen heeft beide te doen en te leren.'

Handelingen 1:1

Wie was hij toch, Theófilus, de man voor wie de evangelist Lukas twee boeken schreef?

Als enige evangelist richt Lukas zich tot één persoon. We lezen in de aanhef van het Evangelie naar de beschrijving van Lukas: '...heeft het mij goed gedacht...aan u te schrijven, voortreffelijke Theófilus'. Maar ook het boek Handelingen heeft hij aan hém opgedragen. Lukas schreef het als een vervolg: 'Het eerste boek heb ik gemaakt, o Theófilus...'

Twee boeken, in omvang groter dan de andere boeken van het Nieuwe Testament. Wie zal zeggen hoe vaak er dagelijks wereldwijd in gelezen of uit geprekeerd wordt. En voor hoeveel harten de Heilige Geest deze boeken reeds gebruikt heeft tot zaligheid. Ongetwijfeld heeft Lukas daar geen gedachte van gehad toen hij zich richtte tot Theófilus alleen.

Tweemaal staat diens naam in Gods Woord. Wat weten we van hem? Enerzijds moeten we zeggen dat het hier om een voor ons onbekend persoon gaat. Anderzijds mogen we zeggen dat hij door Christus tot een levend

lidmaat is gemaakt van Zijn gemeente. En dat is eeuwig genoeg, nietwaar?

In zijn eerste boek wordt Theófilus door Lukas *voortreffelijk* genoemd. Het oorspronkelijke bedoelt een titel die in het Romeinse rijk aan hoge overheidspersonen werd gegeven. Hetzelfde woord dat de evangelist gebruikt als hij in zijn boek Handelingen schrijft over *machtigste* Felix en *machtigste* Festus (Hand. 23:26, 24:3, 26:25). Zó werden dus deze stadhouders in die dagen aangesproken en ook Theófilus had wellicht een dergelijk ambt. Hij was in elk geval een man van aanzien en rijkdom - een voortreffelijke, een machtigste, een hoogedele. Lukas spreekt hem aan met verschuldigd respect.

Theófilus was nog geen christen, dat zal blijken. Ook was hij geen Jood. Voor de doorgaans verachte en gewantrouwde Joden was in het Romeinse rijk nu eenmaal geen overheidsambt weggelegd. Theófilus was dus een heiden. Waar hij gewoond en welke afgoden hij gediend heeft, weten we niet. Maar wel dat ook van hem gold: Zonder Christus, vervreemd van het burgerschap Israëls, en vreemdeling van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld (Ef. 2:12).

Wat blijkt echter uit het eerste boek

volkomen waar en zuiver was. Dingen van het allergrootste belang, van eeuwigheidswaarde. Te weten: al hetgeen dat Jezus begonnen heeft beide te doen en te leren.

Lukas heeft alles zorgvuldig nagegaan en onderzocht. Hij was er diep van overtuigd dat er in zijn boek enkel dingen stonden die onder de christenen volkomen zekerheid hebben. En hij had geen ander doel dan dat ook Theófilus door middel van dit boek de zekerheid zou mogen kennen van de dingen waarin hij onderwezen was (Luk. 1:4). Nee, niet alleen de zekerheid van de historische betrouwbaarheid, maar in het bijzonder de zekerheid voor zijn eigen hart dat Jezus is de Christus, de Zoon des levenden Gods.

Theófilus, mocht u die zekerheid kennen tot uw heil! Gelijk wij óók u!

Hoe werd het eerste boek dat Lukas schreef door Theófilus ontvangen? Heeft de Heilige Geest het gezegend aan zijn hart? Mocht hij komen tot die zekerheid die alleen verkregen wordt door het ware geloof? Ongetwijfeld, hij is er eeuwig goed mee geweest. Hij mocht delen in de ware kennis van Gods geliefde Zoon. Dit boek werd hem geopend en zijn verstand verlicht. Hij mocht de heerlijkheid van de Eniggeborene van de Vader aanschouwen, vol van genade en waarheid. Zo vol, dat niet alleen Joden maar ook heidenen in Zijn Naam bekering en vergeving der zonden gepredikt werd (Luk. 24:47). Ook Theófilus.

Deze voor de mensen belangrijke man werd voor God een geestelijk kindeke. Aan hem werd het welbehagen des Vaders in Christus geopenbaard. Deze verlorene werd door de Herder gevonden en op Zijn schouders gelegd. Eeuwig wonder, hém was barmhartigheid geschied.

Nadat Theófilus het Evangelie naar de beschrijving van Lukas ontvangen en gelezen had, heeft hij niet gezegd dat het zo wel genoeg was. Nee, zijn brandend hart begeerde meer te mogen weten. Hij was leerling en bleef leerling. Zijn ziel ging er naar uit. En nogmaals maakte de Heilige Geest Lukas gaande zodat deze een tweede boek schreef. Een vervolg.

Ging het eerste boek over al hetgeen dat Jezus *begonnen* had beide te doen en te leren, het tweede ging over het werk van de *verhoogde* Zaligmaker. Eindigt het eerste boek met Christus' hemelvaart, het tweede begint

er mee. Het eerste gaat over het fundament dat gelegd werd, het tweede over hoe het gebouw steen na steen wordt opgetrokken. Aan 's Vaders rechterhand draagt de verhoogde Koning er zorg voor dat Zijn Koninkrijk komt. Al meer en meer. In de weg van de ambten, door Woord en Geest.

Opmerkelijk is het verschil tussen *het begin* van het eerste en het tweede boek. De aanhef van het Evangelie naar de beschrijving van Lukas is deftig (vs. 1-4). De arts wist blijkbaar heel goed hoe hij met aanzienlijke mensen moest omgaan. De eerste vier verzen bestaan uit één lange maar prachtige volzin, haast literair. Maar met zulk stijlvol taalgebruik begint het boek Handelingen niet.

Ook valt op dat Lukas in zijn tweede boek zich niet richt tot de *voortreffelijke* Theófilus, maar schrijft: 'O Theófilus'. Sommigen denken dat Theófilus in de tijd tussen het eerste en tweede boek zijn ambt was kwijtgeraakt. Maar

**Het zal er maar op
aankomen of er in onze
ziel een geestelijke honger
kwam en blééf. En of we
op goede gronden weten
van de zekerheid van de
allervoornaamste dingen.**

dat is de reden niet. Want dan nóg zou bij een man van aanzien een bepaalde deftige aanspraak niet mogen ontbreken. Nee, de reden is een heel andere. Het is bekend dat in de eerste eeuwen de christenen in hun brieven aan elkaar nooit aanspreektitels gebruikten. Zij gingen niet allereerst uit van de dingen die hier beneden zijn, maar wilden en mochten elkaar aanspreken vanuit de geestelijke verbondenheid. Zo doet ook Lukas: O Theófilus! Met dat kleine woordje 'o' drukt hij tegelijk achting en vertrouwelijkheid uit. Er is een band die de wereld niet kent. Zij waren broeders in de Heere. Beiden werden door één Geest geleid en waren éénzelfde geloof deelachtig. Zij wisten hoe zij vanuit de geestelijke dood gebracht waren tot de ware kennis van Jezus Christus - tot de zekerheid der dingen die tot zaligheid zijn.

Theófilus betekent: vriend van god, of vriend van God. God met een kleine letter of een hoofdletter is een groot

verschil. Een eeuwigheidsverschil. Toen Theófilus geboren werd, hebben zijn ouders gedacht aan één of andere afgod. Die naamgeving was als een gebed om bescherming en voorspoed. Maar vrije genade trok hem uit de duisternis en deed hem dorsten naar het licht. Naar hét Licht. En hij was een vriend van God, gelijk ook Abraham. Uit genade is hij zalig geworden.

Kent u Theófilus?

Er zijn veel boeken in de wereld. Daaronder is een vloed aan rommel en onzin. Wie het leest verspilt zijn kostelijke genadetijd. Helaas, ze worden maar al te veel gelezen, men berooft zichzelf van de slaap tot in de kleine uurtjes.

Wij hebben het profetisch Woord. Daarin zijn de twee boeken van Lukas opgenomen. Schreef hij ook voor u? Hebt u zijn twee boeken elk wel eens in één keer uitgelezen? Heeft het u getroffen en was u begerig om nader onderwezen te worden? Of had u er geen zin in en beweerde u dat het allemaal zo moeilijk is?

Het zal er maar op aankomen of er in onze ziel een geestelijke honger kwam en blééf. En of we op goede gronden weten van de zekerheid van de allervoornaamste dingen. Of ook wij dat woord uit Hebréeën 2:3 met het hart mogen verstaan: 'Dewelke, begonnen zijnde verkondigd te worden door den Heere, aan ons bevestigd is geworden van degenen die Hem gehoord hebben'.

Hoe zullen we immers ontvlieden, indien wij op zo grote zaligheid geen acht nemen? En hoe zal het einde zijn als iemand meent iets te weten terwijl hij nog niets heeft gekend gelijk men behoort te kennen (1 Kor. 8:2)?

Er zijn vele dingen die spreken over de zekerheid van de rampzaligheid. Arme zielen die vrienden zijn van de afgoden. Dat wij ze leerden wegdoen en verbrijzelen en onze ongerechtigheden voor God als schuld leerden bewenen.

Er zijn dingen die spreken van zaligheid op grondslag van recht en gerechtigheid. Zalig zijn degenen die daarin onderwezen worden door Gods Geest. Och, dat wij deze dingen mochten kennen! Dat wij een geestelijke catechisant mochten zijn en blijven. Ootmoedig belijdend: Wij kennen ten dele!

Onzegbaar wonder als ook onze naam is Theófilus - vriend van God.

Genemuiden,

ds. C. Hogchem

Kerk en secularisatie

Veel mensen in ons land hebben niets meer met de Bijbel, de kerk en het geloof. In de dorpen op de Veluwe is dat nog niet echt merkbaar, maar in de grote steden is de kerk vrijwel geheel verdwenen. Binnenkort zullen we er, vrij massaal, koopzondagen voor in de plaats krijgen. Kerkmensen zijn daar - als het goed is - niet blij mee. Het is een belangrijke vraag hoe de kerk met die veranderende situatie in ons land omgaat.

Ds. W. Silfhout schreef, onder de titel "Tegendraads bij tegenwind" een zeer leesbaar boekje over de kerk in een seculiere samenleving. Deze uitgave heeft een eenvoudige opbouw en een heldere stijl. Eerst wordt ingegaan op de vraag wat de kerk eigenlijk is. Er wordt gewezen op de eigenschappen: één, heilig, algemeen en christelijk. Daarna worden enkele dingen genoemd uit de geschiedenis van de kerk. Vooral de Vroege Kerk, die ook te maken had met een niet-christelijke wereld, krijgt daarbij terecht aandacht. Overigens is het daarbij wel van belang dat wij leven in een post-christelijke samenleving. Dat is nog iets anders dan een puur heidense samenleving.

Vervolgens worden enkele bedreigingen van binnenuit en van buitenaf genoemd. Het materialisme, intellectualisme, de kerkelijke verdeeldheid, het individualisme hebben de kerk stevig in haar greep. Ook orthodoxe kerken gaan hier beslist niet vrijuit. Helaas is er ook onder ons veel mensgerichte godsdienst.

In de grote steden is de kerk vrijwel geheel verdwenen.

Het is een sterk punt in dit boekje dat de hand ook diep in eigen boezem wordt gestoken. Als we denken dat het bij ons allemaal nog wel meevalt, dan wordt ons, mijns inziens volledig terecht, in dit boekje een eerlijke spiegel voorgehouden: 'Intussen sluipt het vuur van de secularisatie als een ondergrondse veenbrand in de gereformeerde gezindte voort'.

In hoofdstuk 7 worden enkele zaken over de roeping van de kerk in de huidige tijd genoemd. Isoleren of aanpassen zijn geen goede houdingen voor het heden. Broeder Silfhout onderstreept dat we bidders nodig hebben. Daniël was een bidder voor zijn volk. Dat heeft de kerk van Nederland ook nodig. Laten we persoonlijk en ambtelijk ons land, de overheid en de samenleving in de gebeden niet vergeten.

Daarnaast is het ook belangrijk dat we de hand concreet aan de ploeg slaan. Ik denk aan Nehemia, die bad tot de Heere en tegelijk de muur van Jeruzalem heeft herbouwd. Gebed om Gods Geest heft onze roeping om te doen wat onze hand vindt om te doen, niet op. Laten we proberen om in de samenleving profetisch en met Bijbelse daden te antwoorden op de noden van land en volk. Tot de wet en de getuigenis (Jes. 8:20) is ook vandaag actueel.

Tenslotte worden enkele lijnen naar de toekomst getrokken. We weten de toekomst niet. Vragenderwijs worden enkele dingen aan de orde gesteld. Het kan best zijn dat we over enkele jaren geen 'eigen scholen' meer hebben. Hoe moeten we dan onze kinderen onderwijzen? De taak van de kerk en van de gezinnen zal hierdoor ook anders worden. Het boekje sluit af met een indringend appel tot vreemdelingschap.

In dit boek worden verschillende belangrijke dingen aangestipt. Laat ik iets eruit citeren. 'De kerk als heilinstituut is echter steeds minder zichtbaar. Natuurlijk zal de Koning van de Kerk nooit zonder onderdanen zijn, maar waar zijn de Daniëls, de Obad-

ja's, de profeten die het volk oproepen om met berouw en boetvaardigheid terug te keren tot de Heere? Waar zijn ze die met vrijmoedigheid ook in de wereld getuigenis afleggen van de hoop die zij hebben op een ander Koninkrijk? Durven we nog uit te komen voor de Naam en de zaak van Christus?'

Hier worden belangrijke en goede lijnen uitgezet. Wel vraagt het boekje, denk ik, om een heel concreet vervolg. De muur van Jeruzalem moet toch herbouwd worden? Er zijn natuurlijk heel veel zeer concrete suggesties te bedenken voor het kerkzijn in een seculiere samenleving.

Laat ik ter afsluiting en ter overdenking maar enkele concrete dingen noemen. Moet bijvoorbeeld de leeftijd voor catechisatie, als de scholen wegvallen, niet fors naar beneden? Moeten we, naast de zondagse dienst, toe naar een wekelijks korte dienst van verootmoediging en gebed? Moeten we meer investeren in huisbezoek? Moet er in de prediking of in het pastoraat mogelijk meer aandacht geven worden aan de seculiere wereld waarin we leven? Moeten we concreet diaconaal hulpbetoon voor alle mensen bevorderen? Moeten we onze kerkgebouwen mogelijk meer openstellen voor de buurt? Moeten grote gemeenten mogelijk meer nadenken over de aanstelling van een evangelist in vaste dienst? Moeten we meer de seculiere mensen in de buurt van de kerk benaderen en uitnodigen om een dienst bij te wonen? Moeten we er ook niet eens over nadenken hoe we de kerk aan de Boezemsingel in Rotterdam-Centrum weer elke zondag gevuld krijgen?

Er zijn nog heel veel meer dingen te noemen, maar dit zijn zomaar concrete vragen die bij het lezen van dit boekje bij mij opkwamen. "Tegendraads" is ook een onderdeel van de titel van dit boek.

Graag beveel ik dit boek ter lezing aan en zie uit naar meer boeken over dit onderwerp. De tijd dring ertoe. De prijs zal voor dit goed uitgegeven boek voor niemand een belemmering zijn.

"Tegendraads bij tegenwind, de plaats van de kerk in een seculiere samenleving", ds. W. Silfhout; uitg. De Banier, Apeldoorn; ISBN 978 90 336 3298 3; 160 pag. € 9,95.

Amersfoort,

ds. W. Visscher

Gedichten van 'meester Droogers'

De Koning in Zijn schoonheid

Wijze: Daar is uit 's werelds duist're wolken

Uw ogen zullen zien Gods schoonheid;
de Koning Zelf zal 't u doen zien.
Hij toont: In Mij is alle volheid!
Ik kwam op aard' opdat 'k u dien.
Zo wil Hij dienen én regeren
het volk, dat Hij eens zalig maakt.
Hij doet hen Hém geheel begeren,
Die vijanden tot vrienden maakt.

Jesaja zou dit zelf aanschouwen,
al eeuwen vóór de Koning kwam.
De vijand ging de stad benauwen,
toen God zijn spot en hoon vernam.
Jeruzalem mocht ademhalen:
één engel sloeg de vijand neer.
De Koning Zelf zou zegepralen;
gehoond eerst, krijgt Hij nu de eer!

't Ziet niet alleen op de verlossing,
die hier Jesaja profeteert.
't Was of zijn blik nog verder heenging
en 't hemels Kanaän begeert:
'Uw ogen zullen ook aanschouwen
dat vergelegen land!' Ja, ziet:
hoe satan, zonde ook benauwen,
God laat Zijn volk niet in 't verdriet!

De komst van deze grote Koning
heeft Abraham van ver gezien.
En David zag ook reeds Zijn kroning:
aan 's Vaders hand mocht hij Hem zien.
Maar eerst zou Hij op aarde komen,
vernederd, in een arme stal.
De herders zijn nabijgekomen
en zagen daar Zijn schoonheid al.

En Simeon mocht 't Kind omarmen.
Hij sprak: 'Een Licht, zó groot, zó schoon!'
Het zou ook Anna's hart verwarmen.
En Wijzen kwamen om de Zoon,
der Joden Koning, te aanbidden.
En wij? Zien wij Zijn heerlijkheid?
Zijn Woord klinkt steeds weer in ons midden:
'Zoek toch in Hem de zaligheid!'

Het Rijsje uit de tronk van Isai

Wijze: Men had Hem eeuwenlang verwacht

Eens zaten vorsten op de troon
van David - vader, zoon op zoon.
Toen bleek nog Davids heerlijkheid.
Wat kwam daarna een and're tijd!

Toen leek 't een afgehouden tronk,
waarvan de stam ter aarde zonk.
Het huis van Isai? 't Verdween,
zodat het uitgestorven scheen.

Maar als een tronk nog wortels heeft,
dan blijkt wat in die wortel leeft:
een scheut bot uit, nog onverwacht
en bloeit hoog op - wie had 't gedacht?

Zo wordt het Kind van Bethlehem
een Scheut van David, ja, uit hem!
En welk een vrucht brengt 't Rijsje voort:
de Zoon gehoorzaamt 's Vaders woord!

Juist voor d' onvrucht'b're zondaarsziel,
waar eens Gods heerlijk licht in viel,
wordt deze vrucht nu zo geschikt.
Hij is 't, Die 't zondaarshart verkwikt!

BOEKENNIEUWS

“Troost in ellenden; Bijbels dagboek met kanttekeningen; door diverse predikanten uit de Gereformeerde Gemeenten, aangevuld met meditaties van ds. B. Smytegelt; uitg. De Ramshoorn, Goes; ISBN 97894-61150-28-7; € 15,95, vanaf 1 januari € 19,95.

De Ramshoorn heeft een dagboek samengesteld met meditaties van 42 predikanten. In een overzicht staat bij elke bijdrage de naam van de betreffende predikant vermeld. Het betreft zowel overleden predikanten als predikanten die nog dienen.

Per dag wordt een ‘losse’ tekst behandeld of een vervolgstof. Wat dat laatste betreft: meerdere preken zijn in gedeelten opgenomen als dagmeditaties. De lezer krijgt daardoor de neiging ook de volgende meditaties maar alvast te lezen. Dat is niet erg.

Behalve de tekst, het te lezen Schriftgedeelte en de te zingen psalm, wordt ook een bij de tekst behorende kanttekening opgenomen. Hoewel het plaatsen van deze kanttekeningen recht doet aan de titel van het dagboek, komt de verwerking van de kanttekening in de meditaties teveel en te vaak geforceerd over.

Van ds. H. Ligtenberg zijn meerdere me-

ditaties opgenomen. Er zijn onder ons twee predikanten bekend die H. Ligtenberg heten. Om wie van deze twee het gaat, wordt niet vermeld. Gelet op de auteurs en de toelichting op de achterzijde van het dagboek, zou gedacht moeten worden aan ds. H. Ligtenberg jr.. Na enig navragen blijkt het echter te gaan om ds. H. Ligtenberg sr., die vanaf 1956 de Gereformeerde Gemeenten in Nederland heeft gediend. Navraag bracht eveneens aan het licht dat zijn dagboekstukjes bewerkingen van bewerkingen zijn. Niet altijd is te achterhalen welke oorspronkelijke preek - of meditatie - als basis heeft gediend. De wijze waarop deze meditaties aan ds. H. Ligtenberg sr. worden toegeschreven, roept helaas nogal wat vragen op. Een overleden predikant mogen we in een meditatie geen zaken laten zeggen die hij zelf niet gezegd heeft, of die hij niet op deze wijze gezegd heeft. Samengevat: qua uiterlijk een keurig verzorgd boek, waarbij inhoudelijk de nodige kanttekeningen zijn te plaatsen.

Barneveld,

ds. G. Bredeweg

Onbekende Psalmen

“Dat elk met mij zijn lofzang en gebeên, Met “Amen, amen”sluit”.

Dit zijn de laatste regels van het laatste vers van Psalm 41. Ook deze psalm wordt - zelfs in de erediensten - weinig gezongen. Ds. C. Hogchem heeft op zijn vraag “Onbekende psalmmelodieën leren – waarom niet?” in De Saambinder van 20 september jl. een uitvoerig antwoord gegeven. Hierin dringt hij er op aan zich meer vertrouwd te maken met het zingen van psalmen waarvan de melodieën moeilijk/onbekend zijn! Wordt aan deze oproep ook gehoor gegeven bij gelegenheden waar in de regel een of meer psalmen gezongen worden?

Het Reformatorisch Dagblad van gisteren wijdt op pagina 2 ook aandacht aan deze 41^e Psalm.

v. A.

KERKNIEUWS

■ BEROEPINGSWERK BEROEPEN

Te Aalst:

ds. A. Verschuure te Scherpenzeel;

Te Beekbergen en te Ridderkerk:

ds. A. Schot te Nunspeet;

Te Bodegraven:

ds. M. Joosse te Hendrik-Ido-Ambacht;

Te Emmeloord:

ds. D.W. Tuinier te Aagtekerke;

Te 's-Gravenpolder:

ds. J. van Rijswijk te 's-Gravenzande;

Te Nijkerk:

ds. C.A. van Dieren te Rijssen-Noord;

Te Veen: ds. J.M.D. de Heer

te Middelburg-Centrum;

Te Zwijndrecht:

ds. W. Visscher te Amersfoort.

■ BEDANKT

Voor Arnhem:

ds. J. van Rijswijk te 's-Gravenzande;

Voor Kampen: ds. P. van Ruitenburg

te Chilliwack (Canada);

Voor Rijssen-West:

ds. M. Karens te Werkendam.

■ VERSLAG AFSCHEIDSDIENST DS. G.M. DE LEEUW VAN RIDDERKERK

Na een ambtsperiode van 5 ½ jaar heeft ds. G.M. de Leeuw op woensdag 28 november afscheid genomen van de Gereformeerde Gemeente van Ridderkerk. Als uitgangspunt voor zijn prediking nam hij 2 Timotheüs 1:13.

In zijn voorafsprak haalde de dominee het aan het begin van de dienst gezongen vers Ps.74:9 aan: ‘geen profeet is ons tot troost gebleven.’ Heeft u in de achterliggende jaren onder de prediking troost mogen ervaren, zo vroeg hij zijn hoorders? Het gaat om de enige troost in leven en sterven. En al gaat dan de prediker weg, die ware troost in Christus Jezus zal toch achterblijven. Hij sprak zijn begeerte uit om deze avond een troostwoord voor de Kerk te mogen spreken.

Het thema van de preek was: ‘Paulus’ opdracht in zijn afscheid van Timotheüs’. Daarbij twee gedachten: 1. Hetgeen hij

van Paulus gehoord heeft, en 2. *Hetgeen hem van Paulus wordt opgedragen.*

Bij de uitwerking van het eerste punt wees hij op het verschil tussen deze twee knechten Gods. Paulus die afscheid neemt en Timotheüs die op de gezonde woorden wijst. Het was nodig om hierop te wijzen, vanwege de dwalingen die opkwamen. Paulus mocht een voorbeeld zijn in leer en in leven. Hij was gevorderd in de zelfverloochening. Timotheüs heeft in de nabijheid van Paulus verkeerd, heeft hem horen bidden en horen preken. Zo heeft de gemeente ook de prediking mogen horen, en hiervan zullen prediker en hoorders eens reenschap moeten afleggen. Ds. hield zijn hoorders voor dat alles met veel tekort en gebrek is geweest, maar dat de Heere hem keer op keer heeft willen doorhelpen.

2. *Hetgeen hem van Paulus wordt opgedragen.* Paulus wijst Timotheüs op het geloof en de liefde die in Christus Jezus is. Hij noemt deze naam met eerbied, die Naam Die hij heeft leren kennen op de weg naar Damascus. Paulus was geoeffend in de genade en doorgeleid in de diepten en heilgeheimen van het zalig worden 'om niet'. Hij had hier deel aan gekregen door het geloof. Dit waar zaligmakend geloof werkt de liefde. De liefde tot God en de liefde tot de medemens. Dan krijgen we ook onze vijanden lief en zoeken we ook hun behoud.

Na het 'Amen' door ds. De Leeuw krijgt

ds. G. Pater het woord, die hem namens de classis Ridderkerk en de Particuliere Synode zuidwest bedankt voor alle ambtelijke arbeid. Vervolgens voegt ds. H.J. Lam namens de plaatselijke kerken ds. de Leeuw enkele welmenende woorden toe. Daarna spreekt wethouder A. den Ouden namens de plaatselijke overheid. Tot slot neemt ouderling B. Kok het woord en richt enkele woorden van dank tot de dominee. Hij wenst hem toe dat hij een goede ingang mag hebben in Opheusden. Hij roept de gemeente op tot gebed voor de kerkenraad nu er weer een vacante periode aanbreekt. Tot slot vraagt hij de gemeente om de scheidende predikant staande toe te zingen Psalm 35:13. Als laatste neemt ds. De Leeuw het woord. Hij bedankt de gemeente voor alle betoonde liefde. Ook de sprekers en aanwezigen op deze avond worden bedankt. Dan geeft ds. De Leeuw als slotzang Ps.122:3 op en legt hij voor de laatste maal als eigen herder en leraar de zegen op de gemeente.
W.J. van Pelt, 2^e scriba

■ MUTATIES KERKELIJK JAARBOEK 2012

* Pag. 343, **gemeente SLIEDRECHT.**

Toevoegen: Predikant: Ds. A.T. Huijser, IJsbaan 8, 3362 KB Sliedrecht, tel. (0184) 745081.

* Pag. 365, **gemeente VEEN.**

Scriba van de diaconie is nu: J.E. van Nordennen, Dr. Tjalmastraat 51, 4264 SC Veen, tel. (0416) 697300.

december verschijnt of kijk op de site www.studentengg.nl. Meld je uiterlijk **maandag 14 januari 2013** aan bij het Kerkelijk Bureau, Houttuinlaan 7, 3447 GM Woerden, e-mail: conferentie@cbgg.nl. Vermeld daarbij je naam, adres, studiep-laaats, of je HBO- of WO-student bent en in welk jaar je bent gestart met de studie (bijvoorbeeld 2010).

■ ZANGAVONDEN

Beekbergen

Kerstconcert op **zaterdag 22 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Dorpskerk in Beekbergen, m.m.v. het mannenkoor Jubilate Deo uit Apeldoorn en enkele instrumentalisten. Opening, meditatie en sluiting door ds. A.A. Brugge. De samen-zang begint om 19.15 uur.

Dirksland

Kerstzangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang: 19.00 uur in de kerk van de Gereformeerde Gemeente van Dirksland, Mozartsingel 2, m.m.v. het jongerenkoor Laudate Deum uit Ridderkerk, het Dirkslands mannenkoor en het kinderkoor luventa.

Ermelo

Kerstzangavond op **donderdag 20 december**, aanvang: 19.30 uur in de Eben-Haëzerkerk van de Gereformeerde Gemeente van Ermelo, Hanengewei 69, m.m.v. het gemengd koor Adoraïm en het jeugdkoor Jong Adoraïm uit Ermelo, en het gemengd koor Vox Humana uit Elspeet Leiding: ds. P. Melis. Collecte voor de actie van het Reformatorisch Dagblad "Afkicken en opbouwen in Mexico".

Gouda

Kerstzangavond op **zaterdag 22 december**, aanvang 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Gouda, Nieuwe Gouwe Oostzijde 2-b, m.m.v. het kinderkoor Jong Sursum Corda, de gemengde koren Sursum Corda en Deo Favente, en het chr. Ensemble Filomusica. Opening/sluiting door ouderling C. Dubbeld.

Kapelle-Biezeling

Kerstzangavond (met samen-zang) op **woensdag 19 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Petrakerk van de Geref. Gemeente te Kapelle-Biezeling, in samenwerking met de Zeeuwse afdelingen van Helpende Handen, m.m.v. het chr. samengesteld mannenkoor Zeeland, het Sebanjakoor (bewoners van woonlocatie Sebanja – Siloah) en organist Martin Weststrate. Opening en sluiting door dhr. Van den Bovenkamp.

Katwijk aan de Rijn

Kerstzangavond op **vrijdag 21 decem-**

BERICHTEN

■ UITNODIGING WINTER-CONFERENTIE STUDERENDEN

Alle studenten aan Universiteiten en HBO-instellingen zijn **vrijdag 18 januari 2013** van harte welkom op de winterconferentie van de Werkgroep voor studenten van de Gereformeerde Gemeenten.

De conferentie begint met een maaltijd. Ds. G. Clements verzorgt hierna een lezing over het thema Zending, met als titel: Over de planting en planters van kerken. Een korte inleiding in Voetius' zendingstheologie. Na de pauze zullen verschillende zendingswerkers een vijftal zeer interessante workshops over het

thema houden:

1. Evangelie en cultuur
 2. Theologische opleiding van predikanten en ambtsdragers
 3. Roeping tot zending
 4. Psychologische flexibiliteit en leidinggeven
 5. Zending als tentenmaker
- Plaats: Driestar Educatief, Burg. Jamessingel 2, Gouda.

Tijd: Ontvangst 17.30 uur; maaltijd: 18.00 uur; sluiting om circa 21.45 uur.

Kosten: € 5,- (te voldoen aan de inschrijftafel).

Voor meer informatie verwijzen we je naar nummer 23 van DANIEL dat op 13

ber, aanvang 19.45 uur, in de Hervormde kerk, Kerklaan 8 te Katwijk aan de Rijn, m.m.v. het gemengd koor Preludium uit Woerden, het mannenkoor Datheen uit Leiderdorp en Hanno Bosch, organist.

Klaaswaal

Kerstzangavond op **zaterdag 22 december**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Klaaswaal, Havenweg 9, m.m.v. het mannenkoor Rehoboth uit Tholen en het gelijknamige mannenkoor uit Klaaswaal, en enkele instrumentalisten. Meditatie door ds. G.J. van Aalst. Collecte t.b.v. bouwfonds plaatselijke Geref. Gemeente.

Leeuwarden

Kerstzangavond, uitgaande van de evangelisatiepost Achter de Hoven te Leeuwarden, op **donderdag 20 december**, aanvang: 20.00 uur, in de Grote Kerk aldaar, met medewerking van o.a. het Noordermannenkoor uit Rijssen en organist Harm Hoeve. Meditatie door evangelist S. de Visser.

Leiderdorp

Kerstzangavond op **zaterdag 22 december**, aanvang 19.45 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Leiderdorp, Hoofdstraat 73 te Leiderdorp, met medewerking van o.a. het mannenkoor Datheen, aldaar en enkele instrumentalisten.

Merksem

Kerstzangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang: 19.00 uur, in de St. Jozefkerk, hoek Bredabaan/Merksemheidelaan te Merksem, m.m.v. het mannenkoor Rehoboth, het jongerenkoor Hananja uit Tholen en enkele instrumentalisten.

Middelburg

Kerstzangavond op **zaterdag 22 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Ter Hoogkerk, Willem Teellinckstraat 3 in Middelburg, m.m.v. het gemengd koor Sursum Corda, het kinderkoor Blijde Stemmen, organist Maurits Kruis, het Walchers mannenkoor, organist Jan de Visser en diverse instrumentalisten. Collecte voor kindertehuis Jemima in Bethlehem

Moerkapelle

Kerstzangavond op **vrijdag 21 december**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Moerkapelle, m.m.v. het gemengd koor Asaf, het jongerenkoor Nethanja en het jeugdkoor Asarela, een muziekgroep en verschillende instrumentalisten uit Moerkapelle.

Nunspeet

Kerstzangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang 19.30 uur, in de Dorpskerk

te Nunspeet, m.m.v. het jongerenkoor Elad uit Elspeet, organist Wilbert Peters, het mannenkoor Jubilate Deo uit Apeldoorn, organist Gerard Harbers en enkele instrumentalisten. Leiding en meditatie door ds. G. van Manen. Collecte t.b.v. Deputaatschap Bijzondere Noden.

Rijssen

Kerstzangavond (met samenzang) op **woensdag 26 december**, aanvang: 19.00 uur, in de Noorderkerk te Rijssen, Molenstalweg 21, m.m.v. het Noordermannenkoor, het jongerenkoor Sjaloom, en Arie Kortleven en Gerard Harbers, organisten. Meditatie door ds. G. Bredeweg.

Rotterdam

Concert op **donderdag 27 december**, aanvang: 19.30 uur, in de Doelen te Rotterdam, met medewerking van o.a. het Hollands jongerenkoor en een samengesteld mannenkoor, dat gevormd wordt door een viertal mannenkoren, en enkele instrumentalisten. Leiding en meditatie door ds. A.T. Huijser. Collecte t.b.v. JBGG. Kaarten bestellen via www.dedoelen.nl

Tilburg

Kerstzangavond op **zaterdag 15 december**, aanvang 19:30 uur, in inloopcentrum Het Kruispunt, Offenbachstraat 105 te Tilburg, m.m.v. van Jongerenkoor Cantilena uit Werkendam. Algehele leiding evangelist H.J. van den Boogaart.

Zeist

Kerstzangavond op **zaterdagavond 22 december**, aanvang: 19.30 uur, in de kerk van de Geref. Gemeente te Zeist, aan de Bergweg/hoek Joubertlaan, m.m.v. het jeugdkoor de Rehobothzangers, het gemengd koor Sursum Corda en een aantal instrumentalisten. Opening en meditatie door ds. J.J. van Ekeveld, sluiting door dhr. Van den Berg. Collecte t.b.v. de plaatselijke evangelisatie.

Zoetermeer

Kerstzangavond, te organiseren door de PZC te Zoetermeer, op **zaterdag 22 december**, aanvang: 19.45 uur, in de Vredkerk van de Geref. Gemeente aldaar, Zwaardslotseweg 44 (hoek Europaweg), m.m.v. het mannenkoor Canticum uit Gouda, het Ridderkerks mannenkoor en Bert Roest, orgel. Algehele leiding: ds G.W.S. Mulder.

KERKDIENTEN

■ ZONDAG 16 DECEMBER 2012

Aagtekerke 9.30 (H.A.) en 19.00 uur ds. D.W. Tuinier; Aalburg 14.30 uur ds. M. Karens; Aalst 15.00 uur ds. W.J. Karels; Alblasserdam 9.30 en 16.30 uur ds. B. van der Heiden; Alphen a/d Rijn 18.30 uur ds. G.W.S. Mulder; Amersfoort 9.30 en 16.30 uur ds. W. Visscher; Amsterdam-Noord 18.30 uur stud. J. van Laar; Apeldoorn 18.00 uur ds. A. Schot; Arnhem 15.00 uur ds. F. Mulder; Barendrecht 10.00 (H.A.) en 16.30 uur ds. L. Terlouw; Barneveld-Centrum 9.30 en 19.00 uur ds. D. de Wit; Barneveld-Zuid 9.30 en 19.00 uur ds. G. Bredeweg; Beekbergen 10.00 en 19.00 uur ds. B.J. van Boven; Benthuizen 16.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Berkenwoude 10.00 uur ds. J. Driessen en 19.00 uur ds. G. Clements; Bodegraven 10.00 en 18.30 uur ds. C. Harinck; Boskoop 15.30 uur ds. W. Harinck; Breda 14.30 uur ds. H. Hofman; Capelle a/d IJssel-West 10.00

uur ds. A. Moerkerken; Delft 16.30 uur ds. H. Paul; Deventer 17.00 uur ds. K. Boeder; Dirksland 10.00 en 18.00 uur ds. J. Schipper; Doetinchem 9.30 en 15.00 uur ds. A.P. Baaijens; Dordrecht 10.00 en 17.00 uur ds. H. Hofman; Ede (Verl. Maanderweg 33) 12.15 en 19.00 uur ds. A.A. Brugge; Enkhuizen 9.30 en 16.00 uur ds. G. Heijkamp; Enschede 15.00 uur ds. A. Schreuder; Enter 18.00 uur ds. A.P. Baaijens; Ermelo 9.30 en 18.30 uur ds. P. Melis; Goes 9.30 en 18.00 uur ds. C.J. Meeuse; Gorinchem 10.00 en 16.00 uur ds. L. Blok; Gouda 9.30 (H.D.) en 16.30 uur ds. G. Clements; 's-Gravenhage (in kerkgebouw Scheveningen) 10.00 uur ds. H. Paul en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; 's-Gravenpolder 9.30 en 14.00 en 18.00 uur ds. W. Silfhout; 's-Gravenzande 9.30 en 15.30 uur ds. J. van Rijswijk; Haamstede 10.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Hardinxveld-Giessendam 9.30 en 18.00 uur ds.

W.J. Karels; Hellevoetsluis 18.00 uur ds. P. Mulder; Hendrik-Ido-Ambacht 10.00 en 16.30 uur ds. M. Joosse; Houten 9.30 uur ds. A.A. Brugge; Kampen 18.30 uur ds. R. Kattenberg; Kamperland 16.30 uur stud. H.A. van Zetten; Klaaswaal 9.30 en 18.00 uur ds. G.J. van Aalst; Kootwijkerbroek 10.00 en 19.00 uur ds. G. Beens; Kortgene 10.00 en 14.30 uur stud. H.A. van Zetten; Krabbendijke 9.30 en 18.00 uur ds. C. Sonneveld; Leerdam 10.00 uur ds. M.J. van Gelder; Leiderdorp 10.00 en 16.00 uur ds. A.B. van der Heiden; Lelystad 9.30 en 16.00 uur ds. R. Kattenberg; Lisse 9.30 (H.A.) en 16.00 uur ds. G.W.S. Mulder; Marknesse 14.30 uur ds. G. van Manen; Melissant 14.30 uur ds. S. Maljaars; Middelburg-Centrum 9.00 (H.A.) en 16.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Middelburg-Zuid (in kerkgebouw Middelburg-Centrum) 12.15 en 18.30 uur ds. J.J. Tanis; Middelharnis 9.30 en 18.00 uur ds. S. Maljaars; Moerkapelle 9.30 (H.A.) en 18.30 uur ds. W. Harinck; Naaldwijk 16.30 uur ds. J. Driessen; Nieuw-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. A. Vermeij; Nieuwdorp 14.00 uur ds. J.M.D. de Heer; Nieuwer ter Aa 19.00 uur ds. B. Labee; Nieuwerkerk 9.30 uur ds. A.J. Gunst en 15.00 uur stud. P.D. den Haan; Nieuwe-Tonge 10.00 en 18.00 uur stud. P.D. den Haan; Nijkerk 14.30 uur ds. A. Verschuure; Nisse 14.30 uur ds. C.J. Meeuse; Nunspeet 9.30 en 15.00 uur ds. A. Schot; Oostburg 15.00 uur ds. D.W. Tuinier; Opheusden 10.00 en 18.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Oud-Beijerland 9.30 en 18.00 uur ds. G. Pater; Ouddorp 18.30 uur ds. A.J. Gunst; Oude-Tonge 14.30 uur ds. E. Bakker; Poederoijen 18.30 uur ds. M.J. van Gelder; Poortugaal 9.30 en 16.00 uur ds. C. Neele; Puttershoek 15.30 uur ds. M. Golverdingen; Rhenen 10.00 en 18.00 uur ds. F. Mulder; Ridderkerk 15.00 uur ds. G. Pater; Ridderkerk-Slikkerveer 9.30 en 16.30 uur ds. J. Mijnders; Rijssen-Noord 14.30 en 18.30 uur ds. C.A. van Dieren; Rijssen-West 9.30 en 18.30 uur stud. S.W. Janse; Rijssen-Zuid 9.30 en 18.30 uur ds. A. Schreuder; Rilland-Bath 14.00 uur ds. C. van Krimpen; Rotterdam-Alexanderpolder 10.00 uur ds. P. Mulder en 19.00 uur ds. M. Joosse; Rotterdam-IJsselmonde 9.30 en 16.30 uur ds. J.W. Verweij; Scherpenzeel 10.00 en 18.30 uur ds. A. Verschuure; Scheveningen 10.00 uur ds. H. Paul en 18.00 uur ds. J. van Rijswijk; Sliedrecht 9.30 en 18.00 uur ds. A.T. Huijser; Soest 9.30 uur ds. J.M. Kleppe en 15.00 uur ds. P. Melis; Spijkenisse 16.00 uur ds. P. Mulder; Stad aan 't Haringvliet 10.00 en 18.00 uur ds. E. Bakker; Stolwijk 10.00 en 19.00 uur ds. G. Hoogerland; Terneuzen 10.00 en 15.30 uur ds. R.A.M. Visser; Terwolde - De Vecht 9.30 en 14.30 uur ds. K. Boeder; Tricht-Geldermaalen 15.00 uur ds. A.T. Huijser; Uddel 10.00

en 18.30 uur ds. G. Mouw; Urk 10.00 en 17.00 uur ds. J. van Belzen; Utrecht 10.00 en 18.30 uur ds. A.J. de Waard; Veen 19.00 uur ds. L. Blok; Veenendaal 9.30 en 16.30 uur ds. B. Labee; Vlissingen 16.00 uur ds. C.G. Vreugdenhil; Waarde 14.00 uur ds. C. Sonneveld en 18.30 uur ds. R.A.M. Visser; Waardenburg 10.00 en 18.30 uur ds. M. Mondria; Wageningen 18.30 uur ds. J.M. Kleppe; Werkendam 10.00 en 18.00 uur ds. M. Karens; Westkapelle 18.30 uur ds. A.B. van der Heiden; Westzaan 10.00 en 15.30 uur stud. J. van Laar; Wierden 15.00 uur stud. S.W. Janse; Woerden 10.00 en 19.00 uur stud. C. van Ruitenburg; Yerseke 9.30 en 18.00 uur ds. C. van Krimpen; Zeist 10.00 (H.D.) en 18.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Zwijndrecht 15.00 uur ds. M.J. van Gelder; Zwolle 9.30 en 19.00 uur ds. G. van Manen.

■ DINSDAG 18 DECEMBER 2012

Amsterdam-Noord 19.30 uur ds. J.S. van der Net; Naaldwijk 19.45 uur ds. M. Mondria; Rotterdam-Centrum 19.45 uur ds. J.W. Verweij; Sint Philipsland 19.30 uur ds. J.M.D. de Heer; Sprang-Capelle 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld; Urk 19.30 uur ds. J. van Belzen.

■ WOENSDAG 19 DECEMBER 2012

Hilversum 19.45 uur ds. B. van der Heiden; Kortgene 19.30 uur ds. G. Hoogerland; Kruiningen 19.30 uur ds. A. Schot; Leerdam 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Oosterland 19.30 uur stud. C. van Ruitenburg; Rhenen 19.30 uur ds. F. Mulder; Rotterdam-Alexanderpolder 19.30 uur

ds. L. Blok; Scherpenzeel 19.30 uur ds. A. Verschuure; Sint Annaland 19.30 uur ds. G. Pater; Spijkenisse 19.45 uur ds. D. de Wit; Veen 19.30 uur ds. J. Schipper; Zeist 19.30 uur ds. J.J. van Ekeveld.

■ DONDERDAG 20 DECEMBER 2012

Aalburg 19.30 uur ds. G.M. de Leeuw; Apeldoorn 19.30 uur ds. J. van Rijswijk; Meeuwen 19.30 uur ds. C. Sonneveld; Nunspeet 14.15 uur (huw.bev.) ds. A. Schot.

■ EVANGELISATIESAMENKOMSTEN ZONDAG 16 DECEMBER 2012

Alkmaar ('t Wuiver 2a, Oudorp) 10.00 en 16.30 uur evang. G. Baan; Amsterdam (Looiersgracht 70) 10.30 en 17.00 uur evang. J. Krijgsman; Emmen (Prinsesselaan 6 l) 9.30 en 15.30 uur evang. C. van Drunen; Leeuwarden (Achter de Hoven 2c) 9.30 en 16.00 uur evang. S. de Visser; Merksem (Oude Bareellei 64) 10.00 en 17.00 uur evang. A. van Setten; Tilburg (Offenbachstraat 105) 10.00 en 18.30 uur evang. H.J. van den Boogaart.

■ WOENSDAG 19 DECEMBER 2012

Tilburg (Offenbachstraat 105) 19.30 uur (H.D.) ds. A.T. Huijser.

Voor alle in dit nummer genoemde toekomstige data geldt:

Indien de Heere wil en wij leven.

ADVERTENTIES

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Werkendam geeft met droefheid kennis dat de Heere op Zijn tijd heeft weggenomen haar oud-ambtsbroeder de heer

Florus Hovestadt

op de leeftijd van 82 jaar.

In grote getrouwheid, met de liefde en de bewogenheid van zijn hart mocht hij, met de aan hem geschonken gaven, onze gemeente van januari 1991 t/m maart 1993 dienen in het ambt van diaken en van maart 1993 t/m december 2000 in het ambt van ouderling.

Wij wensen de kinderen, kleinkinderen en familie van harte de ondersteuning van de HEERE toe in dit smartelijke verlies.
(Ps. 145:6 ber.)

Namens de kerkenraad: ds. M. Karens, preses
J.A. de Ron, scriba

Werkendam, 6 december 2012

Orgelcentrum HET BINNENVELD

In- en verkoop van klassieke orgels

JOHANNUS
DOMUS
UNICO
VIVACE
CONTENT

Onze showroom is geopend op afspraak.

Wim en Jenny Achterstraat
Friesesteeg 56
3911 VR Rhenen
telefoon 0317 - 61 20 10

www.orgelcentrum.nl

in- en verkoop
THEOLOGISCHE BOEKEN
www.boekhandelsversprille.nl

Boekhandel en antiquariaat Versprille

Noordweg 11 Krabbendijke.
0113-502004. Maandag gesloten

begrafenisverzorging

Den Hollander

Begravenissen in Den Haag, Westland, Gouda, Rotterdam, Vlaardingen en omstreken.
Wij verzorgen alleen begravenissen.

Dag en nacht bereikbaar.

P.N. den Hollander
T. den Hollander

Tel. 010 - 4600509

www.begrafenisverzorgingdenhollander.nl

de **Beukelaar**
boekhandel

Laan 15 | 8071 JG Nunspeet T. (0341) 25 05 93
E. info@boekhandeldebeukelaar.nl
I. www.boekhandeldebeukelaar.nl

Een boek dat je pakt...

Alle nieuwe titels
www.derooboeken.nl

KLASSIEKE ORGELS...

Johannus
Eminent
Domus
Monarke
Cantilena
enz.

Ruime ervaring
in zaal- en
kerkorgels

Stolk
orgels

NIEUWERKERK A/D IJSEL
Vrijheidslaan 55 - tel. (0180) 31 56 52

Krabbendijke
Nederhemert Nrd.
Papendrecht

www.stolkorgels.nl

**Wie wil kamperen in Rust
Ruimte Groen en Zondagsrust.**
Hartelijk welkom
in 2013 op Grevelande.
Kruidenpluktuin en luxe sanitair.
Kijk op www.Grevelande.nl
Of bel 0187669317
fam. Lies en Beijke van der Velde

Te koop: mooi **1-pers.**
appartement, Reggestr. 65,
Ridderkerk. Dichtbij knoopp.
A15-A16. Vr.pr.: €105.000,-.
Zie www.funda.nl.
Voor inl.: 06-55121674.

Orgelbouw Advies Commissie

een betrouwbare partner!

nieuwbouw • restauratie • overplaatsing • onderhoud

ook voor akoestische
vraagstukken

Neem voor meer informatie
contact op met
Dhr. H. den Hollander
Tel. (010) 435 44 35

Vereniging van
Organisten der
Gereformeerde
Gemeenten

Verrassend
Texel
v.a.
€ 649,- **Maandje d'r uit...**
ZOEK EN BOEK VIA WWW.DEVERRASSING.NL
OF NEEM CONTACT OP MET: 0222 31 89 06

VAN STAVEREN

Begrafenisverzorging

Sumatrastraat 11 ~ 2405 EM Alphen aan den Rijn

Dag en nacht bereikbaar, in elke regio

(0172) 23 33 38

Wij verzorgen alleen begravenissen

Cursussen Oudvaders

Misschien heeft u zich altijd al in een goed boek willen verdiepen, maar het kwam er niet van. Wij bieden u die mogelijkheid aan de hand van cursus vragen van div boeken Bv Brakel, Calvijn, Comrie, Owen, Ursinus, Ambrosius, Immens

Vraag vrijblijvend een proefles aan
Meer info en cursussen zie

www.cursussenoudvaders.nl

Tel 0172-532796 - 0118-583025

email: info@cursussenoudvaders.nl

De kerkenraad van de Gereformeerde Gemeente te Werkendam roept in verband met het vertrek van de huidige koster, per 1 juni 2013, sollicitanten op voor de functie van

Koster

Beknopte functie inhoud:

- In gereedheid brengen van kerk en zalen voor kerkelijke activiteiten
- Verzorgen van koffie, thee, etc. bij bepaalde kerkelijke bijeenkomsten
- Verrichten van schoonmaakwerkzaamheden.
- Onderhouden van gebouwen, terrein en apparatuur
- Het bedienen van de technische installaties
- Coördineren van vrijwilligerswerkzaamheden
- Het houden van algemeen toezicht
- Overige werkzaamheden die behoren bij een goed kosterschap.

Wij verwachten van de gegadigde:

- Dat hij belijdend lid is van de Gereformeerde Gemeente
- Een grote mate van flexibiliteit m.b.t. de indeling van werktijd en organiseren van activiteiten
- Een positieve, vriendelijke en dienstverlenende instelling
- Bereidheid zich te vestigen in Werkendam, in de nabije omgeving van het kerkgebouw.

Wij bieden:

- Een zelfstandige, verantwoordelijke en veelzijdige functie;
- Een salaris conform de richtlijnen van het deputaatschap AKZ;
- Bij gebleken geschiktheid de mogelijkheid tot een vast dienstverband.

Inlichtingen zijn te verkrijgen bij de kerkmeester, diaken H. van Rosmalen.
Telefoon 06-22720977.

Sollicitaties met c.v. kunt u tot uiterlijk 28 december 2012 richten aan:
Scriba van de Gereformeerde Gemeente te Werkendam
J.A. de Ron, Ereprijs 3, 4251 JT Werkendam.

Vakantiewoning "Haus Irmgard"
 Gelegen op de Hunsrück (Duitsland)
 ± 25 km vanaf de moezel en
 ± 25 km vanaf de Rijn.
 25 slaappleatsen, onderverdeeld in
 div. appartementen.
www.hausirmgard.nl 0621291825

Begrafenisonderneming
 De Jongh

Voor een waardige en stijlvolle verzorging van begrafenissen.

Met aandacht voor uw persoonlijke wensen.
In alle rust, vertrouwelijk en met bescheidenheid.

Wij verzorgen alleen begrafenissen, door het gehele land, en zijn dag en nacht persoonlijk bereikbaar.

Hardinxveld-Giessendam	0184 - 611154
Waardenburg	0418 - 652039
Werkendam	0183 - 701017
Papendrecht	078 - 6412740

www.begrafenisondernemingdejongh.nl

 B.J. Janssen
 Begrafenisverzorging

Begrafenisverzorging op de Bevelanden en Tholen

Havikskruid 10, Kapelle
0113-33 09 36

Binnenkamer 11, Tholen
0166-60 73 19

www.begrafenisverzorging-janssen.nl

VAKANTIE in de BETUWE: rust, ruimte en gezelligheid: minicamping de **VIJVERHOF** in **OMMEREN**. Kindvriendelijk en div. activiteiten. Vakantiewoning en caravan te huur. gezocht: pabo-ers en oa-ers voor recreatie. Wij verzorgen ook uw verjaardag, jubilea en zakelijke bijeenkomsten. Voor meer info: 0344601973 / 0621611610 www.campingdevijverhof.nl

 kina
 begrafenisverzorging

D.W. Schipper	J. Kooijman
010-458 31 12	0182-58 39 32
Capelle a/d IJssel	Gouda

Dag en nacht bereikbaar

WIJ VERZORGEN ALLEEN BEGRAFENISSEN

TE HUUR CHALET IN BELGIË (ARDENNEN)
 8-Persoons luxe chalet op park in Remouchamps. Compleet ingericht en buiten div. speeltoestellen.
 Voor verdere info:
repos-ailleurs@hotmail.com

HOEVEEL voorgangers helpt u?

Met **€10,-** helpt u één voorganger aan de verklaring van Matthew Henry van de vier evangeliën. Hoeveel voorgangers helpt u?

Stort uw gift op: 3473.76.029
 t.n.v. Hudson Taylor/SBHC te Rhenen
 o.v.v. 'Matthew Henry'.

HUDSON TAYLOR

Stichting Bijbelse Hulpverlening China

WWW.HUDSONTAYLOR.NL

Onderwijs | **Lectuur** | Toerusting | Diaconaat

Nodig te weten

2^e druk is uit!

Verklaring van de Heidelbergse Catechismus in 52 preken

Ds. G. J. van Aalst

Deze verklaring van de catechismus onderscheidt zich door:

- Nauwkeurige uitleg van de vragen en antwoorden van de catechismus.
- Praktische toespitsing zowel ten aanzien van het geestelijk leven als ten aanzien van actuele vragen.
- Er wordt gewezen op de onderlinge samenhang van de diverse Zondagen én er worden lijnen getrokken naar de andere belijdenisgeschriften.
- Toegevoegde vragen voor nabespreking in het gezin, zowel met jonge als met oudere kinderen.

Introductie prijs **52,50**
 Na 31 dec. € 59,90

E-book € 44,90

Verkrijgbaar in de boekhandel en op www.debanier.nl

ORGEL OF PIANO KOPEN?

Joh.deHeer

méér dan muziek, sinds 1898.

Leeghwaterstraat 46/47 Sliedrecht
facebook.com/johdeheer • www.johdeheer.nl

Zorg...
Respect...
Aandacht...
Geen crematies...

Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland

Tel. 0118-616012 of 0113-342304

Annette van Maaren (Msc.)
Reformatisch Psycholoog

Haastrecht Oudewater
Montfoort Gouda
0348-558000 of 06-42504158
www.phhaastrecht.nl

Psychologische Hulpverlening

Begrafenisverzorging Kamsteeg

Waar ú ook woont, wij zijn dag en nacht bereikbaar
Wij verzorgen alleen begrafenissen

0183 - 44 94 94

Hoofdgraaf 5 - 4281 NM Andel
www.begrafenisverzorgingkamsteeg.nl

Werkendam: A.L. Bor, tel. 0183-512859
Bommelerwaard: tel. 06-53 53 33 22
Sliedrecht: R. Mauritz, tel. 0184-785978

Een respect- en stijlvolle
uitvaart is onze zorg

Huwelijksbureau voor Gereformeerde Gezindte.

Voor alleenstaanden die op zoek zijn naar een partner uit de EIGEN achterban.

Huwelijksbureau voor Gereformeerde Gezindte.
is landelijk werkend.

Voor meer informatie kijkt u op:
www.HUGG.nl of belt u 06 130 28 26 0.

0182 - 35 15 20
voor de Krimpenerwaard
Gouda & omstreken

In alle rust, betrokken, zorgzaam...
Want iedere begrafenis is een persoonlijk afscheid!
www.speksnijderbegrafenisverzorging.nl

Ambtskleding

- maatkostuums
- preekjassen
- jacquets
- hoeden
- shirts
- schoenen

Bij aankoop van
3-delig ambtskostuum
t.w.v. 279,-

GRATIS strijkvrij overhemd

Actie geldig t/m
31 januari
2013

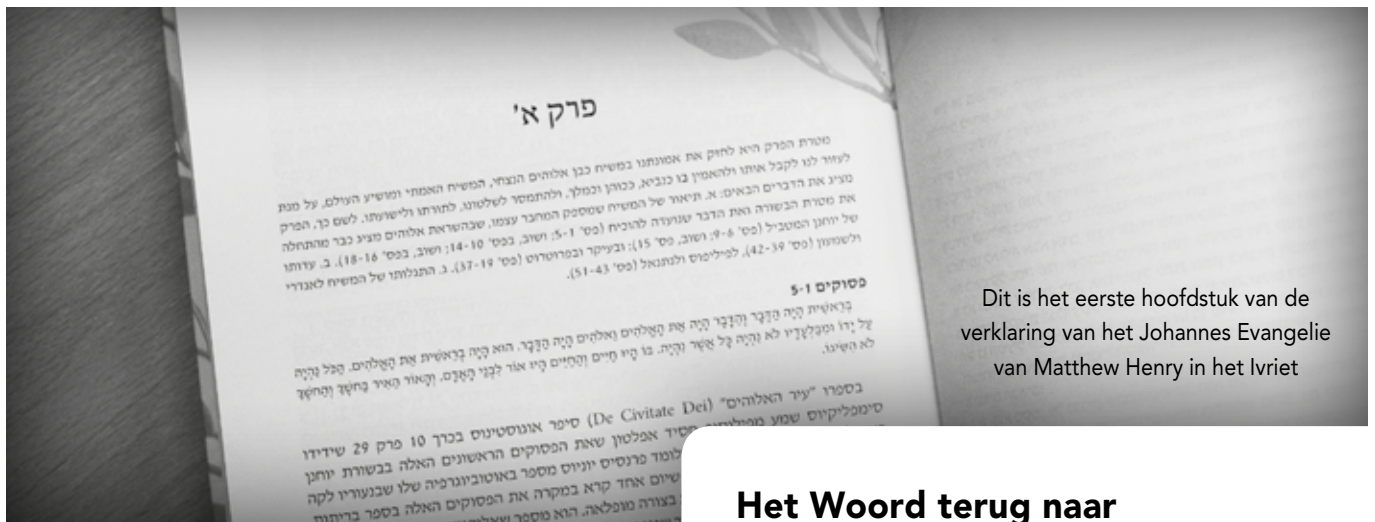
Koorkleding Rouwkleding

Maak snel een afspraak,
we komen graag bij u langs
voor persoonlijk advies

Klamar's
FASHION

Klaas Leendert en Marian Blok
's-Gravenstraat 63 | 4431 AB 's-Gravenpolder
0113 - 31 63 64 | 06 14 53 15 28
info@klamarsfashion.nl | www.klamarsfashion.nl
Voor openingstijden zie website.

Luxe fotokaarten
voor elke gelegenheid.
Scherpe prijzen voor uw eigen
vereniging en/of goede doel.
www.scheurfotokaarten.nl

Dit is het eerste hoofdstuk van de verklaring van het Johannes Evangelie van Matthew Henry in het Ivriet

Het Woord terug naar het volk van Israël

De vraag naar Bijbels in Israël blijft onverminderd groot

Er is ook grote behoefte aan gereformeerde lectuur in het Hebreeuws, juist nu Israël overspoeld wordt met materiaal uit Pinkster- en charismatische kringen. Er zijn momenteel diverse projecten, waaronder de uitgave van de vertaling van het boekje "Leer mij uw wet" van H. van Dam.

Er kan veel gebeuren als er meer geld komt.

Helpt u mee zodat Israël meer goede uitleggers krijgt?

Rek.nr. 4618 63 723

t.n.v. Deputaatschap voor Israël
Postbus 400, 3440 AK Woerden
Tel.: 0348 489 929
E-mail: info@boardforisrael.nl

Bel of mail ons voor een actuele presentatie over het werk

• Evangelieverkondiging • Lectuurwerk • Diaconale hulpverlening

E. Treur
Kroostweg 22
3704 ED Zeist
Telefoon 030 - 6924258
Mobiel: 06 - 57315689
www.begrafenisondermningtreur.nl
info@begrafenisondermningtreur.nl

Begrafenisondermning Treur

Wij verzorgen alleen begrafenissen

PSYCHOLOGENPRAKTIJK BROUWER

BEHANDELING • BEGELEIDING
ONDERZOEK • ADVIES

Hulpverlening aan kinderen,
jongeren en volwassenen

O.a.: ADHD • angst • burn-out • depressie • faalangst • fobie • gedragsproblemen • identiteitsproblemen • lichamelijke spanningsklachten • negatief zelfbeeld • onzekerheid • opvoedingsproblemen • paniek • piekeren • PDD-NOS • relatieproblemen • slaapproblemen • somberheid • spanning • stress • syndroom van Asperger.

RIDDERKERK
Verlengde Kerkweg 11

BARNEVELD
Wilhelminastraat 14

METEREN
(Geldermalsen)
Dorpsstraat 18

Informatie en aanmelding via:
Tel: 0180 - 42 69 55
E-mail: info@psychbrouwer.nl
Website: www.psychbrouwer.nl

HELPT U MEE DE WAARHEID TERUG TE BRENGEN IN DUITSLAND?

Wij weten de weg om uw gaven daar goed te besteden!
Zie onze website www.svvhed.org voor informatie of bel 0416-691788. Voor giften banknr. 5489.87.920

STICHTING VRIENDEN VAN

HEIDELBERG & DORDRECHT

Psychologiepraktijk Van Pelt

Behandeling van volwassenen
met psychische problemen

Rozenhof 33-303 • 3311 JT Dordrecht
T 078-2000250 • E info@praktijkvanpelt.nl
www.praktijkvanpelt.nl

De Saambinder Kerkelijk weekblad van de Gereformeerde Gemeenten

Uitgave ten bate van de Emerituskas.

Hoofdredacteur:
ds. G.J. van Aalst

Bijdragen van medewerkers en boeken ter recensie aan:

ds. G.J. van Aalst,
Molendijk 136, 3286 BK Klaaswaal
tel. 0186-576990, fax 0186-575105
e-mail: gjvanaalst@kliksafe.nl

Redacteur: ds. C. Neele

Meditaties aan:

ds. C. Neele,
Egge 28, 3171 DE Poortugaal,
tel. 010-5017707
e-mail: c.neele@kliksafe.nl

Kerknieuws (m.u.v. beroepingswerk) en berichten aan:

redactie-secretaris: J.J. Verhage
Kloosplantsoen 131, 2985 SC Ridderkerk,
tel. 0180-420865, fax 0180-423583
E-mail: jj.verhage@kliksafe.nl
Aanlevertijd:

Uiterlijk woensdag 17.00 uur vóór de datum van verschijning van De Saambinder in de daarop volgende week.

Opgaven kerkdiensten en beroepingswerk aan:

Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Advertenties en familieberichten aan:

Drukkerij Verloop,
postbus 33, 2950 AA Alblasserdam
tel. 078-6912899, fax 078-6919536
e-mail: saambinder@verloop.nl

Advertenties dienen **uiterlijk donderdag** vóór de week van verschijning aangeleverd te zijn. Rouwadvertenties **uiterlijk maandagmorgen 9 uur**.

Advertenties € 0,95 per mm.
Familieberichten € 0,40 per mm.
Deze prijzen zijn excl. 21% btw.

Abonnementenadministratie

Adreswijzigingen enz. aan:
Kerkelijk Bureau Geref. Gemeenten,
postbus 608, 3440 AP Woerden,
tel. 0348-489900, fax 0348-483599,
e-mail: saambinder@cbgg.nl

Betalingen abonnementsgelden:

Postbanknr. 64327 t.n.v. De Saambinder-
abbonementen te Woerden.

Abonnementsprijzen (bij vooruitbetaling):
voor Nederland: € 12,00 per halfjaar
(te betalen per 1 april en 1 oktober);
voor het buitenland:
€ 24,- per jaar + extra portiekosten.
Canada \$ 115,-; USA \$ 115,-.

Correspondentieadres

Noord-Amerika:

Mr. A.M. Berman, P.O. Box 20188,
St. Catharines, ON L2M 7W7, Canada
e-mail: purlin@sympatico.ca

De redactie aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid betreffende de inhoud van de advertenties en de (recensies van de) aangekondigde boeken.

Voor

Nu vandaag

Mefiboseth

Project: 2012-33
weeskinderen en gehandicaptenzorg

In het weeshuis zijn nu 12 zieke kinderen die dagelijks extra versterkend voedsel nodig hebben.

- Kinderen zonder ouders.
- Kinderen zonder familie.

Wie ontfermt zich over hen?

Postbank 31.555.32 o.v.v. Mefiboseth extra voeding
Grachtweg 20, 2161 HN Lisse | www.bonisa.nl | 0252 - 41 82 69

Wilt u a.u.b.
helpen met
een gift?

Hoe kunt u helpen?

Extra voeding

€ 3,- per kind per dag
€ 25,- per kind per week

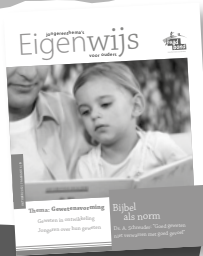
Met uw steun kunnen kwetsbare kinderen geholpen worden.

Elke bijdrage is van grote waarde.

Bonisa
ZENDING

Word abonnee

NU MET WELKOMSTGESCHENK

Neem nu een abonnement op **Daniël** voor 32 euro per jaar en ontvang gratis het opvoedingsmagazine **EigenWijs**.
Reageer voor 31 december 2012 en ontvang gratis **Over leven** van Peter van Olst

Kijk snel op jbgg.nl/daniel en word abonnee.

Daniël is het jongerenmagazine van de Jeugdbond.
EigenWijs geeft informatie aan ouders over jongerenthema's en verschijnt twee keer per jaar.

HARKES
Begravenissen

Persoonlijke zorg voor uw begrafenis

Telefoon (0172) 21 21 22

Dokter Hamburgerlaan 59 - 2771 JR Boskoop

Wij verzorgen alleen begravenissen
Dag en nacht bereikbaar - overal te ontbieden

- DIVERSE BLOKFLUITEN
 - MUZIEKSTANDAARDS
 - ROEMEENSE PANFLUITEN
- R. MULDER - STAPHORST
06 12 610 628 B.G.G. 0522 253944
WWW.MULDERMUZIEKINSTRUMENTEN.NL

Voor een zorgzame begeleiding

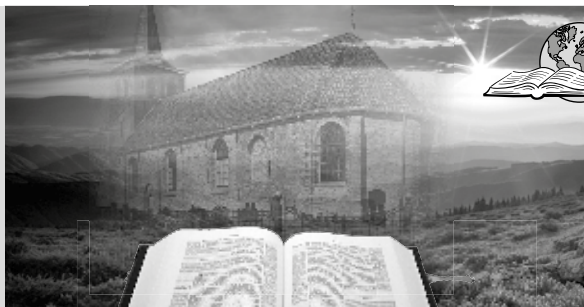

Barneveld,
Scherpenzeel e.o.
A. Koster

Telefoon: 033 277 0555

Kantoor: Stationsweg 411
3925 CD Scherpenzeel

Centraal nummer (24 uur):
033 277 0555

gereformeerde
BIJBELSTICHTING

Elke nieuwe donateur ontvangt een set met 6 kaarten van historische kerkgebouwen als welkomstgeschenk

Wilt u deze kaarten ontvangen? Kruis dit aan op de aanmeldbon.

Statenvertaling ook in de toekomst

Statenvertaling: ook in de toekomst. Dat is het thema van de brochure die momenteel op grote schaal door vrijwilligers wordt verspreid om nieuwe donateurs voor de Gereformeerde Bijbelstichting (GBS) te werven. Al voor € 2,50 per jaar kunt u het werk van de GBS steunen. U ontvangt dan vier maal per jaar ons mooie informatieve blad Standvastig, met daarin ook een speciale rubriek voor de kinderen.

De doelstelling van de GBS? Het verspreiden van Bijbels in nauwgezette vertalingen over de gehele wereld. In ons land zorgt de GBS voor betaalbare Bijbels (al vanaf € 8,-) in de Statenvertaling. Er zijn ook diverse uitvoeringen compleet met de kanttekeningen.

U hebt de folder nog niet ontvangen? Of wilt u ons helpen en zich opgeven als donateur?

Ja, ik geef mij op als donateur van de Gereformeerde Bijbelstichting. Mijn bijdrage (minimaal € 2,50 per jaar) zal ik overmaken nadat u mij in de maand juni (tegelijk met Standvastig) een acceptgiroformulier hebt toegestuurd.

Ja, en ik ontvang graag, als donateur, een set met 6 kaarten.

De heer / mevr. / fam.:

• Straatnaam + huisnr.:

• Postcode + plaats:

• Bank- of gironummer:

• Telefoon:

• E-mailadres:

• Datum: Handtekening:

Stuur dan de volledig ingevulde bon zonder postzegel naar ons antwoordnummer of geef u op per e-mail.

U kunt e-mailen naar:
j.haalboom@gereformeerdebijbelstichting.nl

Postbus 168
4140 AD Leerdam
T (0345) 61 01 55
info@gereformeerdebijbelstichting.nl

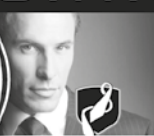
BON

In envelop, zonder postzegel, opsturen naar:
GBS, Afd. Donateursadmin., Antw.nr. 2809, 4140 WB Leerdam

www.gbs.nl

OPRUIMING

Opruiming met kortingen van 10 TOT 70%

BOEDER
HERENMODE

- ambtskleding
- businesskostuums
- trouwkostuums
- gelegenheidskleding
- rouwkleding
- koorkleding
- verhuur jacquets

Plein 1940 173 | Scherpenzeel
Telefoon (033) 277 01 72
www.boederherenmode.nl

Reformatorische Psychologenpraktijk Nederland

Identiteitsbewust, Persoonlijk, Vertrouwelijk, Doelgericht

Wij bieden identiteit bewuste hulp aan **kinderen, jongeren** en **volwassenen** met o.a.:

- Relatieproblemen
- Opvoedingsvragen
- Gedragsproblemen
- Traumatische ervaring(en)
- Gezinsproblemen
- Persoonlijke problematiek (zoals Depressie, Angst, Identiteitsvragen)
- Arbeidsproblemen
- Autisme Spectrum Stoornis

Voor meer informatie of aanmelding:

078 - 69 32 808

Adres: Plantageweg 5, 2951 GN Alblasserdam
info@rpnederland.nl www.rpnederland.nl